1893 - 1963
70-ий РІК ВИДАННЯ І СЛУЖБИ СВОЄМУ НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: "SVOBODA", 81-83 GRAND ST. JERSEY CITY 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: в Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-8337

РІК LXX. Ч. 175. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 14-го ВЕРЕСНЯ 1963 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, SEPTEMBER 14, 1963 No. 175. VOL. LXX.

„СВОБОДІ" СІМДЕСЯТ РОКІВ!

ПРЕЗИДЕНТ КЕННЕДІ Й ГУБЕРНАТОРИ НЮ ДЖЕРЗІ Й НЮ ЙОРКУ ПРИВІТАЛИ „СВОБОДУ" З ЇЇ 70-РІЧЧЯМ

Джерзі Ситі. — В неділю, 15-го вересня 1963-го року, сповниться точно 70 років, як у цьому ж Джерзі Ситі почала появлятися „Свобода". Відмічуючи ці роковини, президент Джан Ф. Кеннеді, за спонукою сенатора Гаррисона А. Вілліямса з Ню Джерзі, надіслав „Свободі" ґратуляційну телеграму, в якій стверджує:

Через чемність сенатора Гаррисона Вілліямса я довідався, що „Свобода" цього місяця відзначатиме своє 70-річчя, і я дуже радий переслати поздоровлення і ґратуляції Вам, п. Лисогорові та Вашим співробітникам. Упродовж сімох десятків років „Свобода" грала вітально важливу ролю в житті своїх читачів, з'ясовуючи їм важливі місцеві, крайові і міжнародні проблеми та допомагаючи багатьом поколінням народжених закордоном українських американців стати продуктивними і відповідальними громадянами. Нехай мені буде вільно передати найкращі побажання дальших успіхів у майбутньому.

Подібні ствердження і побажання висловлюють „Свободі" у своїх листах губернатори стейтів Ню Джерзі і Ню Йорку. Губернатор Ню Джерзі Ричард Й. Гюз у своєму листі пише:

Це справляє мені велику приємність передати найсердечніші ґратуляції для всіх тих, що зв'язані зі „Свободою", з нагоди 70-річчя цієї одної із провідних чужомовних публікацій Америки. Ця газета довгий час служила як вітальний засіб передавання вісток для тих, що походять з України, та має гордий виказ підтримки американських зусиль в мобілізації могутности вільного світу. Дозвольте мені висловити щиру надію, що цей часопис і в майбутньому втішатиметься видатними успіхами в своїй вітальній службі для всіх своїх читачів.

Губернатор Ню Йорку Нельсон А. Рокефеллер у своєму листі до гол. предсідника УН-Союзу, видавця „Свободи", пише:

Мої сердечні ґратуляції для Вас та здатного і відданого редакційного складу „Свободи" з нагоди відзначування 70-річчя Вашої замітної публікації. Завдяки проникливому редагуванні, „Свобода" закріпила побажаний вплив на добру владу. Вона віддала безмірну прислугу своїм читачам, допомагаючи їм достосуватись до звичаїв, законів та ідеалів їхньої нової країни. Мої найкращі побажання дальших успіхів та многих щасливих літ.

Разом з телеграмою від президента Кеннеді та листами від губернаторів Ричарда Гюза і Нелсона Рокефеллера, на адресу „Свободи" з нагоди її 70-річчя наспіли численні інші привітання від видатних американських і українських діячів та установ.

WESTERN UNION TELEGRAM

W. P. MARSHALL, PRESIDENT

CLASS OF SERVICE: This is a fast message unless its deferred character is indicated by the proper symbol.

SYMBOLS: DL = Day Letter; NL = Night Letter; LT = International Letter Telegram

SF-1201 (4-60)

The filing time shown in the date line on domestic telegrams is LOCAL TIME at point of origin. Time of receipt is LOCAL TIME at point of destination

1049A EDT SEP 10 63 PA125
P WA196 GOVT PD WUX THE WHITE HOUSE WASHINGTON DC 10 1034A EDT
ANTIN DRAGAN, EDITOR-IN-CHIEF SVOBODA
81-83 GRAND ST JERSEY CITY NJER
THROUGH THE COURTESY OF SENATOR HARRISON A. WILLIAMS, I HAVE LEARNED THAT SVOBODA WILL BE OBSERVING ITS 70TH ANNIVERSARY THIS MONTH, AND I AM DELIGHTED TO EXTEND GREETINGS AND CONGRATULATIONS TO YOU, MR. LESAWYER, AND THE MEMBERS OF YOUR STAFF.
FOR SEVEN DECADES, SVOBODA HAS PLAYED A VITALLY IMPORTANT ROLE IN THE LIFE OF ITS READERS -- BY PRESENTING THEM WITH IMPORTANT LOCAL, NATIONAL AND INTERNATIONAL ISSUES, AND BY HELPING MANY GENERATIONS OF FOREIGN BORN UKRAINIAN-AMERICANS BECOME PRODUCTIVE AND RESPONSIBLE CITIZENS.
MAY I ALSO EXTEND BEST WISHES FOR CONTINUED SUCCESS IN THE YEARS AHEAD
JOHN F KENNEDY

Фотокопія (поменшена) телеграми президента ЗДА Джана Ф. Кеннеді до „Свободи" з нагоди її 70-річчя.

STATE OF NEW JERSEY
OFFICE OF THE GOVERNOR
TRENTON

RICHARD J. HUGHES
GOVERNOR

It gives me great pleasure to extend heartiest congratulations to all those associated with "Svoboda" on this 70th Anniversary of one of America's leading foreign language publications.

This newspaper has long served as a vital news medium for those of Ukrainian background and has a proud record of supporting America's efforts to mobilize the strength of the free world.

Permit me to express the sincere hope that this newspaper will continue to enjoy outstanding success in rendering a vital service to all of its readers.

RICHARD J. HUGHES
GOVERNOR OF NEW JERSEY

September 13, 1963

Фотокопія (поменшена) листа губернатора Ню Джерзі Ричарда Й. Гюза

STATE OF NEW YORK
EXECUTIVE CHAMBER
ALBANY

NELSON A. ROCKEFELLER
GOVERNOR

August 23, 1963

Dear Mr. Lesawyer:

My hearty congratulations to yourself and to the able and devoted staff of "Svoboda" upon celebrating the 70th Anniversary of your admirable publication. It affords me the welcome opportunity to send cordial greetings to you and to your readers.

By dint of astute editing, "Svoboda" has been established as a welcome influence for good government. It has provided immeasurable service to its readers by helping them adjust to the customs, laws and ideals of their new country.

My best wishes to you for continued progress and many happy returns of the day.

Sincerely,

Mr. Joseph Lesawyer
President
Ukrainian National Association, Inc.
81-83 Grand Street
Jersey City 3, New Jersey

Фотокопія (поменшена) листа губернатора Ню Йорку Нелсона А. Рокефеллера

У 70-РІЧЧЯ „СВОБОДИ"

ЗАКЛИК ГОЛОВНОГО УРЯДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Цієї неділі, 15-го вересня 1963-го року, сповняються 70 років з того дня, як на американській землі появилося перше число української „Свободи" — передвісника, організатора та ідейного виразника Українського Народного Союзу й Американської України.

Сьогодні, з перспективи 70 років безперервної появи „Свободи", в світлі великого, вже історичного досвіду, бачимо ясно й виразно ту рішальну ролю, яку відіграв цей офіційний орган Українського Народного Союзу в розвитку і рості нашої організації та всієї нашої української спільноти на українському континенті, як і в її зусиллях допомогти нашому народові на рідній землі в його змаганнях до волі і незалежности.

„Свобода", разом з її посестрами — іншими вільними українськими пресовими органами на американській і канадійській землі, рішально причинилася до перетворення української еміграційної маси в зорганізовану, свідому своєї вартости і своїх можливостей українську спільноту, до мобілізації її творчих сил для невпинного, всебічного розвитку й росту наших американської і канадійської країн, для оборони прав нашого українського народу на вільне й незалежне життя на своїй прадідівській землі.

Проте, не всі наші завдання вже здійснені і не всі наші можливості використані. Впродовж останніх сімох десятиріч українці в ЗДА і в Канаді пройшли великий шлях і записали в своїй історії багато славних сторінок. Але ще більший шлях, шлях нашого організаційного завершення та повного вияву всіх наших творчих сил в Америці й Канаді, як і головне завдання українського народу на рідній землі: відновлення самостійної, ні від кого незалежної і народоправної Української Держави — ще перед нами. Тим то перед нами ще й головне завдання „Свободи" та всієї нашої вільної преси.

Стверджуючи це в 70-річчя „Свободи", офіційного органу Українського Народного Союзу, найстаршого і найбільшого українського пресового органу в світі, закликаємо всіх Союзовців зберігати й з нашою постійною та всебічною піддержкою розбудовувати і розвивати наші пресові видання: щоденник „Свободу", англомовний „Український Тижневик", який цього року відзначає своє 30-річчя, і дитячий місячник „Веселку", яка відзначає рівночасно своє 10-річчя, бо вони були в минулому, є сьогодні й залишаться у майбутньому нашою великою і незаступною цінністю.

При цій нагоді звертаємось і до всього Українського Громадянства з гарячим закликом дати всю можливу моральну і матеріяльну підтримку всій нашій вільній національній пресі, бо вона в наших обставинах є одним з головних засобів нашого самозбереження і нашого самовиявлення.

ГОЛОВНИЙ УРЯД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Головний Екзекутивний Комітет:

Йосип Лисогір — гол. предсідник, **Степан Куропась** — заступник гол. предсідника, **Анна Герман** — заступниця гол. предсід., **Ярослав Падох** — гол. секретар, **Роман Слободян** головний касир

Головна Контрольна Комісія:

Володимир Ґалан, Володимир Коссар, Петро Пуцило, Іван Кокольський, Іван В. Іванчук

Головна Рада:

Богдан Зорич, Богдан Мельник, Ярослав Гук, Тарас Шпікула, Дмитро Шмаґала, Василь Гуссар, Андрій Джула, Анна Чопик, Іван Одежинський, Осипа Олінкевич, Гелен Олек, Мирон Куропась, Марія Демидчук, Олена Штогрин.

ЗДА ЗАБОРОНЯЮТЬ СОВЄТСЬКУ РИБОЛОВЛЮ НА АМЕРИКАНСЬКИХ ВОДАХ

Вашингтон. — Сенатська Торговельна Комісія одноголосно схвалила 12-го вересня законопроєкт про заборону чужим рибальським кораблям ловити рибу на територіяльних американських водах. Згідно з цим законом його порушники можуть бути карані $10 000 гривною або однорічною тюрмою, або і обидвома карами. ЗДА зможуть конфіскувати рибальські кораблі на своїх територіяльних водах разом із їхнім вантажем. Голова Сенатської Торговельної Комісії сенатор Воррен Дж. Меґнусон сказав, що ціллю цього закону є те, щоб Президент міг докладно визначити, на яких водах можуть ловити рибу кораблі, не порушуючи нового закону та не виставляючи себе на кари. Сенатор Меґнусон сказав, що ЗДА нікого не карали за риболовлю на своїх водах. Звичайно надбережна сторожа наказувала чужим кораблям виплисти з американських територіяльних вод. Але від деякого часу совєтські кораблі масово почали ловити рибу при американських берегах, маючи при тому електронічні іструменти для різної розвідки. І так 6-го серпня аж 169 совєтських рибальських кораблів ловили рибу при масачусетському узбережжі. Сенатський законопроєкт не визначає, на якій віддалі є заборонена риболовля чужим рибалкам, бо це має зробити виконна влада, це значить Президент. На думку сенатора Меґнусона зооронена зона повинна сягати від 12 до 15 миль від узбережжя.

У ТАНТ ПРОТИ РЕЖИМУ У В'ЄТНАМІ — КЕННЕДІ ЗА ВИГРУ ТАМОШНЬОЇ ВІЙНИ

Об'єднані Нації. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй у розмові з журналістами гостро натаврував теперішні відносини в Південному В'єтнамі. Він заявив, що панує там хаос і справи йдуть до щораз гіршого. Уряд Нґо Дінг Дієма — заявив він — спирається на силі та нехтує дві найбільші чесноти демократії: можливості змін в уряді конституційними засобами та стосування арґументів переконування, а не насильства. Запитаний, чи Об'єднані Нації не будуть втручатися до справ у Південному В'єтнамі — У Тант звернув увагу, що 14 членських держав зголосили скаргу проти релігійного переслідування буддистів, що є порушування конвенції про права людини і свободу віри. Він заявив, що не знає, чи брат президента Нґо Дінг Дієма, архиєпископ Нґо Дінг Тук, та дуже впливова братова того президента, пані Нґо Дінг Нгу прибудуть до Об'єднаних Націй, але він — У Тант — радо з ними зустрівся б. В тому самому часі — в минулий четвер 12 вересня — президент Кеннеді на своїй пресовій конференції підкреслив одну найбільшу ціль американської політики у відношенні до Південного В'єтнаму: виграти війну проти тамошніх комуністичних партизанів. Тому — сказав Кеннеді — Америка підтримує все, що сприяє вигрі тієї війни і таврує все, що їй перешкоджує. Таким чином Президент тільки посередньо потвердив свою давнішу заяву, що теперішня політика режиму Нґо Дінг Дієма шкодить справі боротьби проти старань комуністів заволодіти Південним В'єтнамом, бо та політика позбавила уряд популярности в народі. Однак Президент відхилявся від ясних відповідей на численні запити журналістів в справі дальших ходів Америки на терені В'єтнаму. Щодо питання, чи Нґо Дінг Нгу, брат президента Нґо Дінг Дієма і речник репресійної політики, повинен залишитись в тамошньому уряді чи відійти, Президент відповів, що це належить до справ, які можуть бути дискутовані тільки з амбасадором ЗДА у В'єтнамі Генрі Кеботом Ладжом, а на інше питання щодо В'єтнаму — заявив просто ,що це не є час ані форум для публічного обмірковування цих справ. У тому самому дні в Београді пані Нґо Дінг Нгу, яка перебуває там на міжпарляментарній конференції, гостро таврувала закордонних кореспондентів у Південному В'єтнамі, ба навіть оскаржила представника „Ню Йорк Таймсу", що він належить до „шістьох людей", які „затіяли були змову проти З'єдинених Держав і проти Південного В'єтнаму". Вона дуже обурювалась на суґестію, що її чоловік Нґо Дінг Нгу повинен виступиди з уряду та виїхати за кордон. У самому Південному В'єтнамі ситуація між американцями і в'єтнамцями настільки напружена, що амбасадор ЗДА Ладж і всі американці, що перебувають у Південному В'єтнамі, прийняли спеціяльні заходи забезпеки проти можливих атентатів на них.

Вищі студії українїстики у Пенсилвенійському університеті

З новим семестром Департамент слов'янських і балтійських студій університету Пенсилвенії у Філядельфії відкрив вищі курси українїстики. Викладачем заанґажовано пані Наталію Пазуняк, яка кілька років тому покінчила студії славістики в цьому ж університеті, здобувши титул доктора філософії.

В суботу 7 вересня ц. р. відбулась інавґурація цього вищого курсу українїстики у Гюстон Гол Авдиторії університету. Інавґурацію спонзорував університет разом із місцевим Відділом УККА.

Після відспівання американського національного гимну (співала Марія Ясінська Мурована під акомпаніямент Альберта Кіпи) і молитви, яку провів о. М. Федорович, інавґурацію відкрив д-р Альфред Сенн, голова Департаменту слов'янських і балтійських студій. Від Відділу УККА промовляв його голова проф. д-р Богдан Гнатюк, професор механіки у Дрексель Інституті у Філядельфії. Д-р Наталія Пазуняк прочитала свою першу лекцію на тему: „Етимологічні „о", „е" в закритих складах".

Після наукової частини відбувся бенкет, на якому тостмайстром був д-р Володимир Ґалан, ініціятор громадської підтримки українознавчих кусів в Університеті Пенсилвенії і голова Кураторії стипендійного фонду. Молитву перед бенкетом провів о. І. Савчук.

Після бенкету промовляв професор слов'янської філології д-р Антін Салис, який на основі давніх документів Княжої Київської Держави говорив про давність і окремішність української мови серед інших слов'янських мов. Привітальне слово виголосив д-р Григорій Лужницький, який уже п'ять років веде українознавчі курси в Університеті. Від зорганізованого студентства промовляв п. А. Мачюк, який запевняв, що українські студенти зацікавлені студіями українїстики і студіюватимуть українїстику. Промовляв також д-р Юрій Мачук, член факультету електро-інженерії Пенсилвенійського університету. В концертовій частині цієї імпрези виступив із фотерпіяновим сольом проф. Вадим Кіпа.

В інавґурації курсів українїстики, в науковій частині і в бенкеті взяли участь студенти, як теж представники центральних і місцевих організацій виявляючи цим велике заінтересування всієї української громади у Філядельфії студіями українїстики в одному із передових університетів Америки. Приявні спеціяльно привітали д-ра Володимира Ґалана, який саме сорок років тому був в пенсилвенійському університеті першим післяґрадуаційним студентом, що записав у рекордах університету країну свого походження — Україну.

Відкриття вищих курсів українїстики в Університеті Пенсилвенії у Філядельфії — це великий здобуток для української науки. Треба вірити, що при дальшій щирій і відданій підтримці всієї української громади у Філядельфії ці курси розростуться в окрему катедру українїстики.

Т.

През. Кеннеді промовлятиме в Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націй

Об'єднані Нації. — Президент Дж. Ф. Кеннеді заявив на своїй пресовій конференції в минулий четвер, що він „в найближчих днях" виступить з промовою на 18-ій сесії Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй. Запитаний, що треба розуміти під „скріпленням мирових сил" в Об'єднаних Націях — як це давніше заповів був президент Кеннеді — він заявив, що про це буде саме мова в його промові в ОН. Водночас він потвердив, що з нагоди нарад Генеральної Асамблеї він — мабуть — бачитиме югославського президента Тіта й інших чужинецьких державних мужів, але це буде—ра його словами—у Вашинґтоні, а не в Ню Йорку. З цією заявою президента Кеннеді в'яжеться одночасна заява генерального секретаря Об'єднаних Націй У Танта, який в розмові з журналістами заповів, що нова сесія Генеральної Асамблеї буде присвячена „трьом Д": деколонізації, роззброєння („дісармамент") і розвиткові („девелопмент"). Зате, наприклад, У Тант відмежував справи Німеччини й Берліну від Об'єднаних Націй, заявивши, що це проблема, яка має бути розв'язана Америкою, Совєтами, Британією і Францією.

Шеф штабу армії про головну комуністичну ціль — запанувати над світом

Маямі Біч, Флорида. — Шеф штабу армії генерал Ірл Дж. Веллер, промовляючи на Конвенції Американського Леґіону, заявив, що ЗДА є приготовані на те, щоб „проставитися тій військовій небезпеці, яка скерована на те, щоб комуністичний бльок міг запанувати над світом". Генерал Веллер твердив, що немає найменшого послаблення цієї головної комуністичної цілі — панувати над світом. Шеф штабу армії казав, що кожний можливий агресор, який обдумує атаку на будь-яку частину вільного світу, якою не було б зброєю, звичайною чи атомовою, повинен знати, що „наша відповідь буде швидка, відповідна, добре вибрана і успішна". Комуністична небезпека, на думку генерала Веллера, спирається на три чинники: стратегічні атомові збройні сили СССР, масовий людський матеріял СССР і комуністичного Китаю та на здібність комуністичних країн вести підривну акцію і партизанку в цілому світі.

Міністер закордонних справ Франції конферуватиме з Раском

Париж. — Французький міністер закордонних справ Моріс Кув де Мурвіль конферуватиме з державним секретарем Діном Раском у Вашинґтоні в найближчому місяці — подали до відома з офіційних джерел. Мурвіль приїде на сесію Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, яка починається 17 ц. м. але буде спершу виповнена традиційною формалістикою. На нараду французького й американського міністрів закордонних справ не заповідають ніякого денного порядку, але передбачують, що вони обговорюватимуть такі справи, як дальші американсько - совєтські розмови , совєтська вимога щодо східньо-західнього пакту неаґресії, південно-в'єтнамська ситуація і ін. Зокрема щодо ситуації в Південному В'єтнамі, то американський Уряд сподівається дістати від Кув де Мурвіля вперше авторитетне з'ясування, що значив виступ президента де Голя з 29 серпня ц. р. про готовість Франції допомогти до розв'язання проблеми В'єтнаму на базі з'єдинення північної комуністичної і південної вільних частин з невтралізацією держави та звільнення її від чужинецьких впливів. Як заявив лідер південно-в'єтнамської опозиції, що еміґрував до Парижу, — та пропозиція де Голя зроблена" на 20 років запізно або на 20 років зашвидко". Американський Уряд відразу відкинув суґестію де Голя і тепер вважає, що вона підірвала позицію Америки у В'єтнамі.

● У Малайському парляменті жінки мають на 104 тамошніх місць — три мандати. Все ж, це революція в світі тамошніх понять, де все ще жіноча еманципація та зрівнання жінок і мужчин у законодавстві і життьовій практиці щойно в початковій стадії. І так, тамошні мужчини-мусульмани мають право мати чотири жінки та можуть розводитись, зголосивши просто, що така їхня воля. Малайські жінки борються проти такого перестарілого законодавства і звичаю.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00: six months $7.5;0 three months $4.00. For UNA members monthly 65¢

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Ситі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Чеки і mony orders вис тавляти на: "Svoboda"

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

70-річчя „Свободи"

В останній декаді минулого сторіччя, точно сімдесят років тому, почала появлятися „Свобода". Повних 70 років цей орган вільного українського слова і вільної української думки безперервно і без тієї найбільшої перешкоди — ворожого переслідування, шиканів і заборони, від яких ниділи й гинули українські часописи на рідній землі, „Свобода" не тільки виконує ті звичайні і самозрозумілі завдання, що їх повинен виконувати кожний пресовий орган, але й дає багато додаткових вкладів у розвиток і змагання своєї спільноти, своєї країни та свого народу

Народилася „Свобода" на американській землі в її піонерській добі, як іміґранти українського роду почали причалювати до її гостинних берегів та відкривати і здобувати „нові горизонти". Її появу характеризує той самий піонерський дух, що не знав перешкод ані труднощів, коли люди „вмирали в чоботях", здобуваючи та загосподаровуючи континент в ім'я волі і справедливости.

Поруч з цими піонерськими завданнями українських іміґрантів в Америці, „Свобода" впродовж усього свого існування була ще й не тільки помостом між українцями в Америці та їхньою далекою батьківщиною, але й організатором їхніх зусиль для допомоги рідному народові в його змаганнях до волі й незалежности, проявляючи і в цьому відношенні всі ті прикмети, що характеризували розмах, завзяття і безкомпромісовість піонерської американської доби.

Тому й 70-річчя безперервної появи „Свободи", сьогодні найстаршого українського часопису, має своє окреме значення й тому окремо його відмічуємо. Це бо 70-річчя свідомого й зорганізованого включення української іміґраційної спільноти в будову й розбудову Америки та рівночасно 70-річчя безперервної, жертвенної і найбільш завзятої та безкомпромісової оротьби цієї спільноти за волю і незалежність українського народу на рідній землі.

Відмічуючи в тому дусі своє 70-річчя, „Своода" бажає тільки поновити свою вірність і відданість тим високим ідеалам та великим завданням, які лягли в основу її появи та які просвічували їй впродовж сімох десятків років її появи.

На самостійницьких позиціях

Від самого початку свого існування, сімдесят років свого активного життя „Свобода" була українським національним часописом, завжди тісно зв'язаним з інтересами українського народу і з українською іміґрацією в Новому Світі — у ЗДА і в Канаді. Водночас із цим „Свобода" відіграла й відіграє видатну ролю, як орган незалежницької і самостійницької української думки.

Ніколи ні на мить не відходила „Свобода" від ідей і напрямних політичного, культурного й освітнього руху в Україні. Увесь час переживала вона живо події, що відбувалися на рідних землях, радіючи успіхами, досягненнями й перемогами українського народу, боліючи його горем і його поразками. Політичні ідеали, що захоплювали й вели вперед українців на рідних землях, виписувала „Свобода" одночасно і на прапорах українства поза межами України.

Уже в 1900-му, переломовому і пам'ятному в розвитку української політичної свідомости, році, — в час, коли з ясно сформулованою ідеєю української самостійности виступили у Львові на своєму вічі українські студенти Галичини, коли велетень українського слова і духовий провідник українців того часу Іван Франко у своїй надрукованій в 4-ій книжці „Літературно - Наукового Вістника" статті ствердив, що ідеал політичної самостійности українського народу лежить у межах можливого, коли гасло „Самостійної України" виписала у своїй програмі, що її автором був Микола Міхновський, також наддніпрянська Революційна Українська Партія (РУП) — цю ж саму ідею української незалежности, сформульовану в вимогу об'єднання всіх українців в єдину самостійну демократичну державу, проголосила, як програму для дій і змагань української іміґрації в Америці, їхня народна газета „Свобода".

Історичним з цього погляду залишиться в аналах історії української іміґрації у ЗДА заклик, надрукований у „Свободі" з 17 жовтня того ж 1900 року п. н. „До діла, браття!" „Кожний знає, — сказано в тому заклику, — що життя нашого народу в старім краю під кожним оглядом дуже прикре. В усіх трьох державах, в яких українці живуть, приходиться їм терпіти не тільки від самих урядів, під рукою яких вони знаходяться, але й від „добрих сусідів". Наші народолюбці вживають всіх засобів для поліпшення долі українського народу, але вкінці прийшли до переконання, що тут жадні півзасоби не допоможуть і що єдиним виходом з цього прикрого положення є з'єднання всіх українців в одну самостійну державу, з порядками наскрізь демократичними. Думка ця з'єднує собі щораз більше прихильників серед українського народу... Ми, як частина великого і славного українського народу, мусимо також приложити цеголку до цього великого діла, бо хоч ми тепер на вільній землі, однак не смієсмо забувати Матері, яка нас годувала, ні наших братів, що в неволі..."

Вірною і відданою проголошеному в тому закликові ідеалові української самостійности і встановленим у ньому завданням залишалася „Свобода" протягом усіх дальших уже понад шістьох десятиріч своєї історії. Ідеал повної національної свободи для українського народу був підкреслений з вибухом Лютневої революції на землях колишньої царської Росії в статті, надрукованій у „Свободі" в числі з 10-го березня 1917 року п.н. „Наші завдання" і потому в повідомленнях і статтях про проголошення незалежности Української Народної Республіки в січні 1918-го року і про акт соборности українських земель 22-го січня 1919-го року.

На позиціях української самостійности і соборности, що стали політичною програмой всього українства у вільному світі, залишилася „Свобода" з часу визвольних змагань аж по нинішний день. Принциповою і непримиренною була „Свобода", як і вся українська національна спільнота у вільному світі, в ставленні до окупантів українських земель до вересня 1939-го року — червоної Москви, Польщі, Чехо - Словаччини та Румунії — до нових гітлерівських окупантів часу другої світової війни. На позиціях рішучої і всесторонньої боротьби з московським окупантом, під владою якого опинилися всі українські землі, залишається „Свобода" донині.

Проголошені ще в 1900 році на сторінках „Свободи" ідеали української самостійности залишаються зобов'язуючими для її політичного напрямку і сьогодні, залишається і на майбутні роки.

Потуга преси

Потуга живого слова відома від найдавніших часів. Сила живого слова виводила людей на найвищі становища, але вона спричиняла також переслідування, тортури а не рідко і смерть. у ще більшій мірі це стосується слова, поширюваного письмом.

Коли мова про часопис то історію новітньої преси рахують від початку 18-го сторіччя. Але щойно в минулому сторіччі вона осягнула надзвичайно широкий розмах і стала могутнім чинником у суспільному й державному житті. Такі великі державні мужі, як кардинал Рішельє і Наполеон у Франції, перші почали протеґувати пресу і — користати з неї для своїх політичних плянів. Людвика XIII називають „першим коронованим журналістом", бо він подавав деякі вістки до новонародженої тоді в Парижі — в першій половині 17 ст. — „Ґацетт". З поступом друкарської техніки, комунікації, суспільно - демократичних реформ і загальної грамотности — преса поширювалась на щораз більші кола людства і ставала щораз більшою силою — в руках тих, хто нею володів, і сама для себе. Жорж Клемансо у Франції і Ллойд Джордж в Англії стали прем'єрами тих країн, як журналісти. Бенджамін Френклін був видавцем - журналістом. Видавці, редактори й публіцисти всіх вільних державних народів грають нині величезну ролю в формуванні публічної опінії, в її натиску на державну політику, у вихованні найширших мас, у всьому поступі людства.

Історик преси 19-го стол. К. Р. Фокс Бирн ділить її на 4 періоди: переслідування, визволення, подешевіння і поширення. Цікаво що й нині, у другій половині 20-го сторіччя, в ряді держав переслідується пресу, підпорядковану строгій цензурі диктаторів, в інших країнах преса має таку ж золоту свободу, як у З'єдинених Державах чи в Західній Европі, в багатьох державах іде боротьба за злагіднення пресових законів. Процес поширення преси все ще триває, особливо в новопосталих державах, де зростає вона впарі із поборюванням неграмотности і відсталости. Преса в найширшому понятті — її видавання, техніка і журналістика — стали окремою наукою. В усіх культурних країнах існують журналістичні факультети, існує вже ціла література про пресу.

Вільна преса є благодаттю, є наче хлібом насущним для народів країн, які мають зрозуміння для свободи друкованого слова. Роля преси водночас викривлена, спотворена, спростачена в комуністичних країнах, де друковане слово перетворено в засіб пропаґанди партійної кліки. За найбільше духове каліцтво ґенерації, народженої під комуністичною владою, вважається її незнання, що таке вільна преса. Потугу преси використовує московська диктаторська влада для задурманювання народу, для ширення фальшів і брехні, як засобу закріплення олігархічної влади. Те саме було у фашистській Італії і гітлерівській Німеччині, те саме діється і в тих новопосталих країнах, які не визнають свободи слова. Всі вони переконані, що можна завернути колесо історії, що можна так само, як у середньовіччі, затуляти людям рота. Слабість усіх отих різнокольорових, а особливо червоних диктатур найяскравіше видна саме в їхньому страху перед потугою вільної преси.

МІРКУВАННЯ У 70-РІЧЧЯ „СВОБОДИ"

„Свободі", українському щоденникові в Америці, офіціяльному органові Українського Союзу, стукає сімдесятка. Вже на початку цього року Головний Уряд УНС-у, видавець „Свободи", проголосив цей рік її ювілейним роком, і на його заклик чимало наших громад уже відзначили або плянують відповідне відзначення цього ювілею.

Очевидно, що 70 чи навіть 100 і більше років існування якогось часопису ще не мусить вважатися ювілеєм, який треба відмічувати більшими чи меншими імпрезами і взагалі робити з цього приводу багато галасу. В додатку, маємо ще у свіжій пам'яті відзначування хоч би 55, 60 і 65-літніх ювілеїв „Свободи" впродовж останніх 20 років, а за п'ять років відзначатимемо її традиційно більш ювілейно 75-річчя.

Однак, вважаємо, що в нашій історії і в наших обставинах 70-річчя „Свободи" таки можна вважати за ювілей, і то не її самої, як газети, але як установи — бо такою вона справді є — з якою найтісніше зв'язаний увесь великий і найбільш барвистий розвиток нашої української громади на американській землі та її інтеґрація в американське життя з одного боку, а її постійний не тільки духовий, але й — можна б сказати — дійовий зв'язок з народом і країною її походження з другого боку. Тим то 70-річчя такої газети - установи таки заслуговує на те, щоб його відмітити і вважати за ювілей виявленої впродовж тих 70 років життьової витальности і творчости української громади, характеристичної як для американського народу, інтеґральною частиною якого вона стала, так і для того українського народу, з якого вона вийшла. Саме цьому чотирикутникові: „Свобода" — американські українці — Америка — Україна — хотіли б ми віддати деяку увагу з нагоди цього 70-річчя.

„Свобода" від самого початку свого існування була й є найбільш народною газетою. Давши ініціятиву до створення Українського Народного Союзу і ставши його органом, вона мусить респектувати й віддзеркалювати ідеї, думки і прямування тієї рішальної в демократії більшости, бо ця більшість кожночасно встановляє напрям і плятформу для „Свободи". Це відноситься не тільки до членів УНСоюзу. Очевидно, що вона повинна служити їхнім інтересам, але ці інтереси є в принципі й інтересами всієї нашої спільноти і нашого народу. Крім того, „Свобода" грає важливу ролю в організаційних зусиллях УНСоюзу, і кожний з тих наших громадян, який ще сьогодні не є членом УНС, є кандидатом на такого члена завтра. Отже, „Свобода" повинна його „притягати", а не відштовхувати. Результат такий, що „Свобода", як орган УНСоюзу, є і мусить бути загальноукраїнським органом.

На перший погляд могло б здаватися, що це узалежнює газету, обмежує її функції як газети в такому її розумінні. Але це тільки так здається. Народність газети далеко не означає обмеження її свободи та збільшення її залежности. Навпаки. Цю ситуацію можна б порівняти з диктатурою і народоправною владою в країні. Вже краще, як газета залежить від „народу", ніж мала б залежати виключно від обмеженого гурту її приватних видавців, хоч і один і другий стан має свої світла й тіні.

При цьому не можна не згадати ще того факту, що залежність „Свободи" від великої громади людей не тільки не поменшує, але й підкреслює її провідну ролю, яку їй визначив її творець, перший видавець і редактор о. Григорій Грушка — як це кожний може вичитати в поміщеній в цьому числі фотостатичній копії першої сторінки першого числа „Свободи" з-перед 70 років. Д-р Лука Мишуга у своїй статті з нагоди 60-річчя „Свободи", надрукованій в її ювілейному альманасі на 1953-ий рік, навів цілий ряд фактів і доказів саме на цю провідну ролю „Свободи" в житті і розвитку Американської України. Цей реєстр можна було б доповнити й фактами з останнього десятиріччя, включно з ініціятивою найбільшої акції Американської України, що нею є будова пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні. Тому й означування народного характеру „Свободи", як її залежности, не є правильне, бо не її залежність від великої громади, а тільки орієнтація на цю громаду є головною ознакою і прикметою її народности.

„Свобода" є плодом української душі і американської землі. Тому одне й друге є інтеґральною частиною її філософії. Дбайливий розгляд цього розвитку належав би до найцікавіших соціологічних студій. Це бо є розвиток Американської України під усіми її аспектами: організаційним, культурним, економічним та світоглядовим. В нашій пресі ще досі не скінчилась пристрасна дискусія на тему „двох батьківщин". Ця проблема не нова і в нас вона набрала великої актуальности зокрема в „добі Мишуги", в періоді між двома світовими війнами, коли на кін американського, українського життя виступила вже дозріла, народжена в Америці, українська ґенерація. Саме покійний довголітній головний редактор „Свободи" д-р Л. Мишуга найбільше причинився до скристалізування поняття і концепції „двох батьківщин", в основу якого покладено найосновнішу потребу кожної громади, — потребу самозбереження. Калькуляція була найпростіша і найбільш наявна: якщо серед українців в Америці затримати принцип одної батьківщини, то на довшу мету тією одною і виключною батьківщиною стане Америка, а не Україна. Так сталося вже з іншими етнічними групами, що раніше від української причалили до гостинних американських берегів. Таких і подібних прикладів, коли саме „Свободі" приходилось передбачати і розв'язувати усілякі проблеми, найтісніше зв'язані з життям - буттям нашої спільноти та її „місцем під сонцем" — відношенням до прибраної американської батьківщини і відношенням до свого українського народу, — можна б наводити безліч з кожного періоду історії нашої американсько - української спільноти. Очевидно, що такі проблеми куди правильніше може розв'язувати газета, що має всі прикмети американської системи „з народу, через нарід і для народу".

Досвід минулого і найтісніше пов'язання з ним, здобутий важким трудом і боротьбою престиж, постійне намагання залучити для співпраці якнайширше коло відповідальних і кваліфікованих співробітників і багатобагато всіляких інших факторів склалися на те, що „Свобода", разом із своїми иншими періодичними і неперіодичними публікаціями, стала тим, чим вона є: установою самою по собі ,офіційним органом найбільшої сьогодні в світі організації вільних українців — Українського Народного Союзу.

Очевидно, що читачі оцінюють газету так, як її кожночасно бачать. Проте, „Свобода" — це не тільки зберіганих в її архіві 70 річників, але й чимало з того, що в тих річниках записано, зокрема, коли мова про життя і працю, про всілякі акції українців в Америці. „Свобода" бо не тільки реєструвала події. Вона їх у поважній частині таорила. Точніше творили їх за почином чи спонукою „Свободи" всі ті українські покоління, для яких вона виходить: давні піонери, народжена в Америці ґенерація, як і вся та свіжа українська кров, що влилася в американсько - українську громаду після другої світової війни. „Свобода" — це наче синтеза минулого з сучасним, що єдино може стати тривкою основою для майбутнього.

Ми далекі від того, щоб „Свободу" як газету ідеалізувати. Ми в редакції може більше від будь-кого знаємо її недомагання, бачимо їх і в її минулому і свідомі її труднощів у майбутньому. Але ми також свідомі, що в ній, в її 70 річниках не тільки зареєстровано події одного з найбільших і найбурхливіших періодів історії, але й зосереджено думки й погляди багатьох творчих умів, записано почування багатьох гарячих сердець, що створили цим доробок і вартість, якими можна тільки дорожити і їх далі плекати та розвивати.

Це ми маємо на меті, відзначаючи 70-річчя „Свободи".

SEVENTY YEARS OF 'SVOBODA'

By Clarence A. Manning

It has been said that seventy years means much in the life of a person but little in the life of a nation. Yet the seventy years during which **Svoboda** has been published include a period of change and development; they include the main period of a self-conscious Ukrainian life in the homeland, the development of the Ukrainian colony in the New World, and the period of the most intense technological progress that mankind has ever known including the disastrous periods of two World Wars. All of these events have been recorded on the pages of **Svoboda**. It is a proud record.

When Father Hrushka in 1893 undertook to publish a newspaper for the newly arrived Ukrainians (chiefly from Galicia and the Carpathians), his task seemed almost hopeless for lack of resources. The bulk of the immigrants were employed as unskilled laborers and a large proportion were illiterate and unaware of their rights and privileges in the United States. From the first **Svoboda** aimed to show them the way to live in America as well as to familiarize them with the chief events of life in their homeland. Fr. Hrushka used the paper for his great dream of a union of the Ukrainians in the different cities into a great society and again he accomplished this by bringing about through **Svoboda** in 1894, the foundation of what has grown into the Ukrainian National Association.

To-day **Svoboda** cherishes the same ideals that it did in the first number but the spark which was lighted has burned despite many vicissitudes still more brightly and **Svoboda**, now a daily newspaper, has become a monument to Ukrainian industry and skill. It stands out as the oldest Ukrainian newspaper still existing. The papers on which it was first patterned in Galicia have suffered. Their editors have been martyred, their presses confiscated or destroyed, and they have either been suspended or so badly altered that it is impossible to speak of their continued existence. None of that is true for **Svoboda**. It has flourished along with the Ukrainian community, it has responded to their needs and has been able to do much in making them known to the American public and in making American ways known to them.

In the meantime the structure of the Ukrainian community has changed as well as their mode of thinking. In the beginning the Ukrainians were largely miners and factory workers. With the second and third generations of the original immigrants far better educated, the community has become more complex. A considerable number are now professional men and teachers, engineers and specialists of various kinds. After World War II there came the new immigration composed to a every large degree of highly trained men in almost all fields of work. Every year the number of college graduates increases and this rise of general culture accompanied by a sharper sense of Ukrainian individuality as a separate people has provived additional opportunities for **Svoboda**, if it was to reflect adequately Ukrainian feeling and to the best of its resources the editors of **Svoboda** have tried to answer to these new needs.

Among other means there is the publication of the English weekly, the **Ukrainian Weekly** which is now in its thirtieth year and supplies information on Ukrainian events in English for those youger people who perhaps are more accustomed to reading in English than in Ukrainian. The coming years will certainly see the growth in influence of this English edition which is already one of the best English supplements to any of the foreign language papers in the United States.

It is this change in the constituency of the foreign language press that has offered the greatest challenge to newspapers in every foreign language. Where they were originally organs of the immigrants, conveying necessary information about America and telling of events in the homeland, those that have rested content with that scope are steadily losing, as more and more of their readers have learned at least enough English to read the headlines of the English press. That press itself now takes a far greater interest in events outside the United States than it formerly did and those papers like **Svoboda** that are able to continue are finding their functions altered and perhaps even more important than in the past.

At the same time the oppressed conditions of the Ukrainians at home and the scattered emigration throughout the world has imposed another type of responsibility and as far as it can, **Svoboda** is a forum for free discussion by Ukrainians living in many different countries. It is fair to say that it is the one neutral forum to which all non-Communist Ukrainians have access and some of these discussions are valuable not only to Ukrainians but to all Americans as well. The reports from the Ukrainian colonies in South America throw a new light not only on the relations of those countries to the United States but on their internal affairs and very few even of the larger American papers can give exactly that light, for the Ukrainian contributors of **Svoboda** are more fully immersed in the life of those countries than the average traveling reporter. They can estimate more clearly the forces at work and their writings can make clear much that at first sight is incomprehensible and obscure.

Certainly during the last thirty years under Dr. Luke Myshuha and Mr. Anton Dragan **Svoboda** has greatly changed and improved. It has reflected the strengthening of the Ukrainian community in the United States and Canada and its growing political and cultural importance. It has absorbed many of the better angles of the American practice of journalism and does not need to content itself with the republishing of articles from foreign sources to fill up space. It has taken a leading part in all the various movements that are going on, the building of the Shevchenko Monument in Washington, the work of the Ukrainian Congress Committee, and the strengthening of the Ukrainian churches, both the Ukrainian Catholic and the Ukrainian Orthodox, and has developed a many sided activity. Hand in hand with its offshoot and sponsor, the Ukrainian National Association, it has improved its presses, its equipment and last but not least it has a larger and better trained staff of editors and assistants.

In a very real sense **Svoboda** has proved itself. It has passed in the course of seventy years many difficulties, it has adapted itself to the great changes in American life, and it has successfully overcome most of the difficulties which threatened its existence in the early years and to-day it may be regarded as an outstanding monument to Ukrainian progress in both the New and Old Worlds. The next seventy years will witness still more changes, still newer transformations and shifts of emphasis but the foundation has been laid and **Svoboda** can look forward to a newer and a greater period in the future. The **Svoboda** of today is a far cry from that first attempt at publication seventy years ago. The **Svoboda** of the future, loyal to the same ideas, will be immeasurably greater seventy years from now.

Д-р Семен Демидчук

70 РОКІВ КОНСТРУКТИВНОЇ ПРАЦІ

Людина, що виходить „з низів" і своєю енерґією змагає до розвитку Богом даного їй таланту для добра громади, визначає потребу вдячности супроти тих, що допомагали їй в її задумах. На підставі такої засади автор оцих рядків висловлює вдячність для установи, в якій кількома наворотами працював. Без уваги на наставлення до нього інших співробітників, ця установа давала йому спроможність, а не раз і повну підтримку сповняти різнородні громадські завдання, до яких був покликаний впродовж розмірно довгого життя. Ця установа — це наш найстарший на „чужині", тобто в новій батьківщині — теперішній український щоденник „Свобода". В сучасному моменті — при солідній праці своїх редакційних співробітників і дописувачів — вона є виразником українського національного ідеалу поза межами Рідного Краю. І тому „Свободі" належиться підтримка від усіх нас, що живемо в діяспорі.

***

Маємо писати про газету, що з ім'ям „Свобода" почала виходити як тижневик в Джерзі Ситі, стейту Ню Джерзі, 70 років тому. Запрошений теперішнім редактором „Свободи", п. Антоном Драганом, в часі мого перебування на „Союзівці" в половині серпня 1963го року, щоб написати свої спостереження про цю найдовшу життям українську газету, я заявив, що мені треба тижня часу до застанови, що і в яких розмірах писати.

Так я прийшов до висновку, що на 80-му році життя, включаючи більш ніж півсторіччя знайомства або співробітництва в газеті, мені не вдасться списати об'єктивно тієї історії, яку я пережив. Вислід роздумування такий, що треба обмежитися до кількох подій та моментів, які можуть бути придатними для майбутніх письменників - істориків, менторів або дидактичних філософів. Очевидно, що факти й спостереження мусять бути правдиві. В більшій частині буде це особистий досвід. Щоб виказати свою компетенцію, треба сягнути пам'яттю по можливості до найдавніших часів. Це буде водночас, хоч деяким насвітленням громадських відносин у минулому.

Американську „Свободу" побачив я вже тоді, коли їй пішло на третій рочок, а я був учнем першої гімназійної кляси і мав мешкання в префектура львівської духовної семінарії, о. Омеляна Ваня, пізнішого рідношкільного діяча з Рогатинщини.

Вхід до семінарії був пильно контрольований дверником („фіртіяном"). Через його руки переходила вся пошта для семінарії, між якою була теж американська „Свобода". Вона приходила на адресу свояка віцеректора семінарії, о. Теодора Яреми. Цей свояк бував в Америці і хотів втримувати зв'язки зі своякими, які перебували в Шикаґо. Заки американська газета діставалася в його руки, а опісля до семінарійної чиатльні, зорганізованої питомцями, вона була не абияким оказом для студентів, що приходили до семінарії на даровий обід, званий „імпірісю", на яку відступали питомці по черзі свої страви. Гімназисти були в добрих зв'язках з фіртіяном, і він дозволяв їм переглядати „Свободу". Я був одним з тих, що дуже зацікавились заморською газетою. Вона дивувала мене своїм великим форматом і дивоглядно злагодженим заголовком з кострубатих буков, відбитих з ґравірованої плити на чверть фронтової сторінки. Змісту поодиноких чисел вже не пам'ятаю.

Основне зазнайомлення з „Свободою" я зробив у львівському „Ділі", коли в 1911-му році, як секретар канцелярії Крайового Шкільного Союзу, відомого під назвою „Рідна Школа", був прийнятий на співробітника цього щоденника і дістав повне місце для розголосу ідеї й потреби фінансової підтримки для українського приватного, в першу чергу середнього, шкільництва. До редакції „Діла" приходила постійно теж „Свобода", до якої я почав висилати дописи в справі Рідної Школи, а опісля і в інших громадських „старокрайових" справах.

Несподіваний розмах Рідної Школи вимагав великих жертв, на які галицько - українське громадянство не могло здобутися. Тож, коли на осінь 1912 р. американський Український (тоді ще „Русько-) Народний Союз заповів свою Головну XII Конвенцію в місцевості Вилкебері, в стейті Пенсилвенія, я піддав управі Рідної Школи думку вислати когось туди з відповідним апелем за допомогою. Коли ніхто не зголосився, мені дове-

(Продовження на стор. 4-ій)

Іван Кедрин

НАША ПРЕСА КОЛИСЬ І ТЕПЕР

Кожне друковане слово живе постільки, поскільки пишуть його, складають і читають живі люди. Проте, преса різниться від усякої іншої лектури тим, що вона займається виключно життям: актуальними подіями, людьми і їх ділами. Всякі теорії, метафізика, лірика, все, що може становити тему літературної прози чи поезії або книжок наукового і фахового характеру, **можуть** попадати і на сторінки преси, але тільки як додатковий матеріял. Бо хоча преса ніби збірне поняття, в якому вміщаються газети й журнали всіх типів, насправді тільки щоденник є, так би мовити, повновартісною пресою з широкою можливістю виконувати своє завдання. Коли завдання щоденника переймає тижневик — то це ненормальне явище. Так бувало в історії української преси, але саме тільки тому, що життьові обставини України були ненормальні, була чужа окупація. Преса — відбиток життя. Тому й вона змінюється відповідно до часу й обставин. А втім, в історії української преси та в її характері характеристичні деякі тривкі й незмінні риси.

Очевидно, що „Зоря Галицька" з 1848-го року чи „Діло", як перший український щоденник з 1887-го року (раніше „Діло появлялося двічі на тиждень від 1880 року), чи „Свобода", що спершу, від 1893-го року появлялась теж лише двічі на тиждень і щойно від 1921-го року стала щоденником, чи перший наддніпрянський щоденник, київська „Громадська Думка" в 1905-му році і її наслідниця „Рада" з 1906-го року — всі ці газети тоді, в перших роках свого існування, виглядали зовсім інакше, як згодом. Але, не зважаючи на зміну їх зверхнього вигляду, їх тематики і технічного оформлення, від початку існування тих перших часописів по нинішній день є певні тривкі і незмінні моменти.

Поперше, на українській пресі глибокий слід залишив факт, що наше національне відродження почалося від мови, а все політичне дозрівання почалось від літератури. А сталося це, як відомо, дуже пізно, коли інші народи в західньому світі пішли вже ген-ген далеко на шляху свого культурного й політичного розвитку. „Енеїда" Котляревського появилася вже під кінець 18 ст. в 1798-му році, через 9 років після вибуху Французької революції і тоді, коли в Німеччині діяли вже Шіллер і Гете, — „Русалка Дністрова" побачила світ Божий у Будапешті щойно в 1837-му році, а Шевченків „Кобзар" належить щойно до 40-их рр. минулого сторіччя. Ця відсталість мусіла відбитись на нашій пресі. Наші щоденники — львівський, київський і джерзисітський — мусіли мати провінційний та регіональний характер, а технічний апарат — у порівнянні до світової преси — був дуже бідний. Тільки в короткому періоді відродженої державности над Дніпром українська преса мала розмах і дорівнювала своїми розмірами тодішній пресі російській. З українських газет, що появлялися поза територією України, можна назвати лише одну — „Українську Трибуну" у Варшаві в 1921-22 роках, що її видавав д-р Євген Лукасевич, а редагував Олександер Саліковський, — як той єдиний часопис, що був тоді направду новітньою газетою на високому рівні.

Поруч із загальним національно - культурним і політичним припізненням новітнього українства та умовинами чужинецької окупації, третьою найбільшою причиною обмеженого характеру нашої преси була — бідність. Газета — це те саме, що театр, концертова заля, кіно чи книжка: це сполука підприємства, опертого на простій купецькій калькуляції, яка вимагає бодай зрівноваженого балянсу, та — культури. Українська газета рідко трималася цього принципу. Вона була з-правила дефіцитова. Євген Чикаленко, видавець „Ради", відразу передбачав дефіцит, що його покривав з продажу своєї землі. Принцип комерційности увів у новітню нашу пресу вперше Іван Тиктор у Львові, доказавши, що пресовий концерн може бути навіть прибутковий. „Діло" вдержувалось головно завдяки доходові з друкарських робіт власної друкарні, що її заснував німець Айхельберґер, але аж до другої половини 20-их років воно клигало, терплячи на брак інвестиційного капіталу. І щойно завдяки ініціятиві та авторитетові д-ра Дмитра Левицького придбало такий капітал, частинно з пожертв, частинно з позичок, значно поширило свій розмір, розбудувало редакційний персонал до 10 осіб і поліпшило зміст, внаслідок чого збільшило наклад до 12 000 примірників, що й зробило газету самовистачальною.

Коли видавці і читацька публіка підходять до газети, як до суто громадської установи, то це має ту додатню сторінку, що газета тоді тісно пов'язується з громадкістю. Однак, погана сторінка такого підходу, що тоді забагато буває в газеті громадської тематики, вона вбиває і відтискає іншу тематику, і газета стає „важкою", не завжди під смак і вимоги пересічного читача. Отаким власне тривким компонентом нашої преси є той її ультрагромадський характер. На цьому терпить інформаційна та коментаторська місія газети, терпить на цьому й вимога, щоб газета мала якнайбільш різнородний матеріял, не тільки для науки і патріотичного виховання, але й для розваги, як щоденна, приємна і легка лектура. Очевидно, що різнородність матеріялу пов'язана найтісніше з розмірами газети. Тому тільки велика газета може виконувати потрійну місію: інформаційну, виховну і розвагову. Але це завороженe коло: нема фондів, щоб невелику газету зробити великою, а тим самим цікавішою і атракційнішою для передплатників, знову ж переплатники, які хочуть мати велику, добру і цікаву газету, не передплачують гіршої і тому не дають їй змоги переорганізуватись.

Говорячи про спільні і тривкі моменти в історії української преси, без уваги на відстань часу і територію, слід звернути увагу на проблему редакторських сил. Львівське Діло" наприкінці 80-их років минулого сторіччя, київська „Рада" вже по революції з 1905-го року і „Свобода" в Джерзи Сіти боролися з тією самою трудністю: браком фахових журналістичних сил. Згадуваний вже Євген Чикаленко взагалі не мріяв про журналістів, а тільки про придатних до редакції щоденника письменників, як Леонтович че Єфремов. „Діло" мало за першого редактора також письменника, Вол. Барвінського, автора „Скошеного цвіту". А першим редактором „Свободи" був, як відомо, о. Грушка. Цей стан в Галичині і Наддніпрянщині основно змінився, змінився він і в Америці з приїздом нової еміґрації. А втім, тут, в Америці й Канаді, знову грозить поворот до відносин, в яких не буде фахових українських журналістів, бо з теперішнього молодого покоління або мало хто взагалі цікавиться журналістичною працею, як професією, або — цікавлячись і студіюючи її — не знає і не студіює української мови так, щоб володіти нею, як основним знаряддям журналістичного фаху.

Мова — це той дальший тривкий, постійний чинник в минулому й сучасному української преси. Не тільки, як засіб у писанні газети, а як ціль: удосконалювання, збагачування та пропаґування мови. Щойно на переломі минулого й теперішнього сторіччя наші педагоги почали нашвидку творити термінологію з ділянок зоології, мінералогії, географії, фізики, хемії, потрібну для середніх шкіл з українською мовою навчання в Галичині. Преса ж вимагає велетенської публіцистичної термінології, поруч із термінологією з прерізних ділянок життя і науки. Нині, наприклад, українські журналісти раз-у-раз зацукуються, коли приходиться їм мати діло з атомовою чи електронічною термінологією. Тож постає потреба в творенні мовних новотворів, що віддавали б різні нюанси понять, відомі в інших високорозвинених мовах. Ясно, що це багатьом читачам не подобається, і редактори „Свободи" слухають з цього приводу багато прикрих завваг, як їх слухали редактори інших наших щоденників. Але на це нема ради. Живу мову збагачують не філологи, а письменники і журналісти. Одні слова приймаються, інші, нежиттєздатні, гинуть. На наших очах творилася, наприклад, телеграфічна, телефонічна, фонографічна й військова термінологія у поляків та німців, і безліч слів, що нині для пересічного поляка чи німця є самозрозумілими, ще недавно були диковинними і предметом насмішок.

Яка майбутність української преси? В Україні преса не є виразником дійсних думок, змагань, прагнень та інтересів українського народу, його політичних аспірацій та його культурних і господарських тенденцій. Вона тільки мовою українська, бо — зрештою — підпорядкована російсько-большевицькій ідеології і системі та її цілям. Тому майбутність української преси в Україні залежить від політичних змін на Сході Европи. І це саме стосується української преси в Америці: сама актуалізація питання української національної держави, а не то її відродження, матиме величезний підбадьорливий вплив на податливу під американізацію молодь та на все знесилене громадянство. Тоді напевно оживе все громадське життя і відновиться зацікавлення українською пресою. Разом із загальною українською проблематикою атракційною стане й українська мова. Не тільки для праці в газеті, але й для розуміння її замало такої мови, якою можна порозуміватися вдома чи в крамниці. Чим довше триватиме нинішній період ворожої окупації в Україні і української деконьюнктури в міжнародній ситуації, тим більше заникатиме українська активність в Америці та вужчатиме круг осіб, зацікавлених у великій і добрій українській газеті. Зміна міжнародних відносин і ситуації на Сході Европи змінить настрої і в американсько - українській громаді. Українська громада не вимре разом з нами. Але її проблеми будуть інші, атмосфера пануватиме в ній інша, і вона відчуватиме інші духові потреби. Відродження української держави над Дніпром відродить і український дух в нашій громаді в Америці, розкриє кращі перспективи і для преси.

СВОБОДА

Учіте ся братя мои, [illegible] читайте
И чужому научайтесь, [illegible] Свого не цурайтесь.
Въ своей хатѣ [illegible] и сила и воля
Шевченко

ЧАСОПИСЬ ДЛЯ РУСКОГО НАРОДА ВЪ АМЕРИЦѢ

Число 1. ДЖЕРСІ СІТІ. Н. Д. 15 Вересня 1893. ГОДЪ I

БРАТЯ РУСИНИ!

Пускаючи сей перший нумеръ нашоѣ часописи въ широкій свѣтъ, кличемо до Васъ щиро, рускимъ братнимъ поклономъ: Приймѣть и повитайте яко свою „Свободу"!

Русини!

Якъ колись давно въ неволѣ, въ кайданахъ, стогнавъ ізраельскій народъ подъ правленіемъ жестокихъ деспотовъ Фараоновъ, такъ до сего дня стогне, конае въ невольничомъ ярмѣ подъ чужимъ пановаиьемъ рускій родъ!.... Ждавъ, пославъ Богъ Мойсея яко освободителя изъ египетской неволѣ—[illegible] коли народъ самъ не буде дбати о то, щобъ якъ найскорше розорвати пута и повними грудьми отдихнути свѣжимъ воздухомъ свободи! Но куда дорога до храму сей богинѣ—де ей шукати якъ отримати тую такъ желаему свободу?

Распятый за насъ на крестѣ Спаситель сказавъ: „истинна освободитъ васъ" Правда одна може намъ дати свободу! Се рѣчъ неоспорима що только тіи люде стались свободными, котори знайшовши правду, познали свою годность, народне достоинство, свои права Богомъ и прыродою дани, стрясли зъ себе душевне ярмо невѣжества, ярмо тѣлесного гнету и такъ стались свободными, вольными панами своей земли, своего дѣланія, народного розвою въ силѣ, въ знанію и въ богатствѣ. Такій народъ называемо днесь народомъ сильнымъ независимымъ, богатымъ, который зъ запаленою походнею просвѣщенія и поступу въ рукахъ, несе и розсѣвае зерно цивилізаціи и людзкости въ найтемнѣйши закутки дикой Африки.

Мы днесь Русины пытаемъ ся чому нѣмцѣ, французы, америьканцѣ суть вольнымъ и богатимъ народомъ, а мы родни обдерти на богатой урожении земли чужимъ [illegible] богамъ и свой кровавій потъ и працю мусимо въ чужу складати стодолу а сами зъ холоду гинемо? а що горше мы навѣть [illegible] народной назвы не маємо [illegible] кожде дике племя въ Африцѣ єсть означене певнымъ сталымъ именемъ черезъ ученыхъ експлораторовъ, а насъ, [illegible] якъ зовуть— бо мы невольники и по нумеру насъ кличуть якъ треба дати остатну корову на податокъ, або кровъ свою проливати на чужихъ нывахъ та на чужую корысть.

[illegible] рускій народъ не мавъ часу на тое, щобъ у себе въ дома працювати надъ укрѣпленіемъ руского духа надъ соединеніемъ своіхъ силъ и такъ дати въ спадщинѣ своимъ внукамъ да правнукамъ народну независимости и полѣтичне значеніе; наколи другій народи звивалися охочо и спокойно коло роботы на власномъ поли народного самопознанія, Русинъ мусѣвъ вѣками стояти на вартѣ и проливати свою кровь на полю битвы зъ дикими гордами, татарскими и бисурманьскими, щобъ своими благородными грудми здѣлати непроломну стѣну для европейской цивилізаціи противъ азіатійского варварства.

А щожъ зъ того?

Днесь видишъ только высоки могили свѣдчать о храбрости и геройствѣ нашихъ прадѣдовъ за святую свободу, котрій начинили рускую землю своими костьми, наполнили святою рускою кровію, на которой теперь лихъ, нѣмецъ и жидъ пшеницю сѣе, а намъ роднымъ сынамъ той землѣ кажуть полову єсти, за котру ще треба дорого платити.

Русини!

Така наша доля, така мати судьба на той земли де мы въ першъ свѣтъ узрили и перши крикъ выдали зъ нашихъ невинныхъ грудей хлѣба мало хлѣба [illegible] холоду вмераю. [illegible] недостатокъ [illegible] ся чути по селахъ [illegible] Люде [illegible] громадами [illegible] въ Угорщину за кавалкомъ хлѣба. Ажъ наостатку [illegible] що есть десь якась Америка и ну пускатися за далекій, широкій атлянтикъ.

Бѣда зажене всюда, якъ каже одень старый латинникъ: Necessitas non habet legem. „Не минуло [illegible] назадъ, якъ тисячи и тысячи руского народа подибуємъ на вольной, гостинной американьской земли

О незломлена сило руского духа! О вѣро руска твердѣйша отъ гранѣтныхъ скалъ вѣковѣчно зеленого бескѣда. Русинъ бурлака на чужой земли нѣкому не знаный всѣмъ чужій, не свѣдомый анѣ языка анѣ права того народа де заблукавъ. Въ короткомъ часѣ, працюючи мовъ той хробачокъ подъ землею, за тяжко зароблений грошь самъ побудовавъ собѣ руски церкви безъ жадной чужой помочи; позакладались руски братства взаимной помочи—словомъ, русинъ скинувши только зъ себе полатану гуньку, показавъ що въ него за сила на коли чужій го не гнете, не запрягае въ ярмо неволѣ.

Народе Рускій!

Ты показав еси яка въ тобѣ сильна вѣра, яка у тебе терпеливость, яка у тебе постоянность!

Слава, слава да честь, Тобѣ о народе мой! Кто ту въ Америцѣ твой хлѣбъ єсть а о твое добро, о твою просвѣту не [illegible]—да будеть Богомъ и людьми проклятъ!-

Ты во власныхъ силахъ ишовъ дорогою, котра веде до правди а правда до свободи. Но теперъ оглядаешъ ся за проводникомъ, котрый бы завѣвъ Тебе до храму свободы.

Тымъ проводникомъ власне єсть часопись „Свобода"

Нашою задачею єсть: просвѣщати рускій народъ, боронити єго честь отъ вражихъ нападовъ, вказати дорогу до поступу, до цивилізацій, до добробыту.

Дальше—святимъ буде обовязкомъ сохраняти межи народомъ ей сокровища то есть: вѣру, обрядъ и мову.

На конець будемо старатися [illegible] познавъ свою честь и якъ рускій народъ лучивъ ся въ одну велику громаду яко то дѣлають наши собратя чехи, словаки, поляки туть въ Америцѣ, щобъ неоставати позаду другихъ народовъ, котри выкрисали уже лучшу долю для себе

Родимцѣ!

Судьба и доля першой правдиво-руской газети туть въ Америцѣ, зависить отъ Васъ Кождого русина патріоты єсть святымъ обовязкомъ нашу „Свободу" подтримовати и тѣмъ причинятися до ей розвитку до за[illegible]нія.

Подайте намъ помочну руку въ такъ святой справѣ, а мы съ Богомъ идемъ шукати истинны а истинна доведе до свободы, котра одна освободитъ насъ якъ сказано съ початку

ВѢСТИ ИЗЪ СТАРОГО КРАЮ.

Сего року постигло страшне нещастье нашу лемковщину и зелену Буковину, де черезъ велики и части дощи та зливи, рѣка Серетъ, Прутъ и други выступили зъ своихъ береговъ и зъ страшнымъ шумомъ та лоскотомъ розлили свои воды по хлѣбодайныхъ нывахъ такъ, що цѣла праця и надѣя рускихъ хлѣборобовъ зостала въ намулѣ надъ водою - Сумна картина представляєсь очамъ тыхъ котры були свѣдками сей катастрофѣ-Де недавно [illegible] роскошне село съ своими бѣлыми хатами та плодоносными садами тамъ днесь колотне озеро. Розгуляни фалѣ нещадили нѣчого только рвали, порывали все, несучи на своимъ хребтѣ хаты, домы и весь господарскій добытокъ. Богато людей стратило не только свою польну працю, свою худобу свою хату але [illegible] топилося. Для поостальныхъ нещасливыхъ правда, посыпались всещедри жертвы, зо всѣхъ сторонъ краю, але все тое замало, щобъ хоть въ части зарадити такъ великому злу.

ОБРАЗЪ ТЕМНОТИ.

Въ одномъ мадярскомъ селѣ котре звесь Лупесть умерла стара баба, котру всѣ люде изъ села мали за чаровницю, або босорку.

Отъ хаты до хаты отъ сосѣда до сосѣда рознеслась скоренько вѣсть що стара Марта чаровниця уже задерла ноги на тамтой свѣтъ уже и нежіе.

Неописана радость обгорнула цѣле село. Стари и молоди зойшлися до корчмы и тамъ при горѣлцѣ та винѣ отправляли три дни поминки за душу чаровницѣ—думаючи що уже больше не встане зъ гробу, не буде ходити по селѣ тай людямъ шкоду творити. Ошукали ся Лупестіане - Якъ разъ въ той радостный день, здохла корова у одного сосѣды. Всѣ що були въ корчмѣ пішли на тую

ПЕРША СТОРІНКА ПЕРШОГО ЧИСЛА „СВОБОДИ" З 15 ВЕРЕСНЯ 1893 РОКУ

ГОЛОВНІ РЕДАКТОРИ „СВОБОДИ" В МИНУЛОМУ

Зліва: о. Григорій Грушка, основоположник „Свободи" та її редаткор в рр. 1893-1894; о. Нестор Дмитрів (1895-1897), о. Степан Макар (1897-1900), Іван Ардан (1900-1907).

Зліва: Антін Цурковський (1907-1909 і 1911), Осип Стеткевич (1910 і 1912-1919), Володимир Лотоцький (1919-1926), Омелян Рев'юк (1926-1933), д-р Лука Мишуга (1933-1955).

Іван ОВЕЧКО

„СВОБОДІ" — В 70-ЛІТТЯ

Життя — в постійному поході
Від берегів до берегів . . .
Вже лиш ім'ям своїм — Свобода!—
Наводить страх на ворогів.

Щоденний гість у кожній хаті,
Де дух Шевченка ще не згас,
Де рідна мова — рідна мати,
— Вона там завжди серед нас.

В країні ситих і свободних
Щоб вільний світ позбувсь зневіри,
Про долю скутих і голодних
Вона пригадує щодня.

Щоб вільний світ позбувсь зневіри,
Щоб не купив він у Кремлі
Ціною волі, замість миру,
— Всесвітнє пекло на землі . . .

В погожий день чи в хуртовину,
Під грімке „Слава!" чи й „Розпни!"
„Свобода" правду України
Несе шляхами чужини.

Л. Луців

НЕДІЛЬНЕ ВИДАННЯ „СВОБОДИ"

Від 2-го березня 1952-го року по 28-го лютого 1953-го виходило так зване недільне видання „Свободи", яке мало журнальний формат (ін кварто), крім першого числа, що появилося було на сірому папері і мало газетний вигляд. Ось дещо з передісторії цього видання.

22-га Конвенція Українського Народного Союзу в травні 1950-го року доручила була Головній Управі УНС видавати при „Свободі" журнал, щоб заспокоїти збільшені потреби нових читачів „Свободи", імігрантів, що прибули останнім часом до ЗДА.

У березні 1951-го року Головна Управа УНС схвалила пропозицію Редакції видавати при „Свободі" недільне число в формі літературно - мистецького журналу, висиланого за окремою оплатою. І так від березня 1952-го року почав виходити окремий тижневий журнал, який називався „недільним виданням" „Свободи" і на 8-ох сторінках приносив різнородний матеріял. Це недільне видання „Свободи" мало свою адміністрацію. Передплата була дуже низька — 3.75 дол. на рік, отже по ¢7 за число.

На редактора цього видання прийняли Василя Чапленка, при якому створену редакційну колеґію, до якої входили д-р Лука Луців і Святослав Гординський. Крім того існувала ще й дорадча ширша колеґія в складі Володимира Січинського, Марії Струтинської та Петра Голубенка. В дійсності редаґував недільне видання „Свободи" В. Чапленко, бо, як воно часто буває, так звані редакційні колеґії існують здебільша на папері. Л. Луців ще найбільше співпрацював у редакції, бо він пів робітного етату мав при недільному виданні, а другу половину при щоденнику „Свобода".

В. Чапленко писав у Ювілейному Альманаху „Свободи" на 1953 рік, що недільне видання „повинно обслуговувати всі категорії читачів" і має „бути виповнене не тільки літературо - мистецьким та українознавчим матеріялом". Воно „не повинно дублювати того, що ми вже хоч почасти маємо — українознавчих і літературних видань" (стор. 122).

Перед нами оправлений перший річник недільної „Свободи", що обіймає понад 400 сторін. На 6-8 сторінках останнього числа 8-го з 1953-го року подано „Список матеріялів, надрукованих у недільному виданні „Свободи". Цей список показує, скільки то матеріялу появилося в тому першому, на жаль, останньому річнику цього видання.

Друкувалися там віршовані і белетристичні твори, нариси і спогади, наукові статті й рецензії. Віршів надруковано 90, белетристики — 80, нарисів і спомнинів — 32, наукових статтей і рецензій —275. В кожному числі були ще такі відділи: Хроніка культурного життя; Трохи сміху; Будьмо кмітливі (хрестиківки і загадки); Бібліографія, а деколи ще й Пошта (переписка з читачами).

Редакція приготовила була конкурс на короткі оповідання (новелі) з визначенням нагород: перша — 50, друга — 40 і третя — 30 долярів. Жюрі конкурсу, в складі д-ра Луцева (голови), С. Гординського й В. Чапленка, на своєму засіданні з 30-го липня 1952-го року призначило першу нагороду Миколі Кримову (псевдонім) за оповідання „Таємниця Джявир -Ханум", другу — Олені Звичайній (псевдонім) за оповідання „Лист" і третю — Іванові Керницькому за оповідання „Японська боротьба". На конкурс прислано 41 твір, з яких деякі друкувалися в тижневику.

Годі згадувати авторів поезій, оповідань, наукових статтей та рецензій, бо це зайняло б забагато місця, а називати тільки декого — могло б бути несправедливим до тих, що їх промовчано. Та треба підкреслити, що недільне видання „Свободи" старалося негайно реаґувати на всі нові літературні, наукові й мистецькі видання, які появлялися українською мовою у вільному світі, і на деякі, що друкувалися на Україні. Ми згадали вище, що в першому річнику надруковано 275 наукових статтей та більших рецензій, і це є найкращим доказом на те, що Редакція відгукувалася на всі видання, що тоді появлялися.

Редактор недільного видання „Свободи" В. Чапленко закінчив свою статтю про це видання так:

„Підсумовуючи, слід відзначити, що це видання, безперечно, виправдало покладені на нього надії: а) було збірником нових белетристичних творів, б) інформувало читацький загал про наукове й культурне життя українського народу і світу взагалі. Багато заважила в цьому останньому розумінні тижнева його періодичність: це було єдине українське видання цього типу, що так часто виходило" (стор. 123).

Коли б воно було виходило досі, ми мали б тепер вже 11 річників, разом 4 576 сторінок друку. Скільки там було б прерізного матеріялу, який свідчив би тепер і колись про нашу духову працю, про наші осяги в ділянці культури.

Немає цих річників . . . Неприсутні, звичайно, не мають слушности . . .

Товариство Прихильників Летунства боїться, щоб СССР не обманув ЗДА атомовим договором

Вашингтон. — Т-во Прихильників Летунства на річній Конвенції висловило побоювання в тому напрямку, щоб СССР не використав договору про припинення пробних атомових експльозій та не поліпшив своєї атомової зброї. Донедавна, говориться в резолюціях, ключем оборони ЗДА та вільного світу було те, що ця країна була першуном в ділянці атомової зброї. Тепер цю першість ЗДА в атомовій зброї готові втратити, а покищо вся надія на те, що і СССР не буде секретно переводити пробних експльозій для поліпшення атомової зброї. Коли СССР зможе перевищити ЗДА в цій ділянці, тоді весь вільний світ буде на ласці комуністичних диктаторів. Т-во Прихильників Летунства, яке нараховує 74 000 членів, закликає уряд дбати про те, щоб ініціятива в ділянці атомового озброєння не перейшла до Москви. Секретар летунства Юджін Цукерт відмовився бути присутнім на прийнятті в його шану, яке влаштувало назване товариство.

Короткі вістки

● **У приготуваннях до виборів в Британії** Ліберальна партія проголосила, що вона зголосить своїх коло 400 кандидатів. Лібералі відбули свою конвенцію у Брайтоні в Англії і згадували, що 53 роки тому вони вперше прийшли були до влади та мали таких видатних прем'єрів, як Ґледстон, Асквіт і Ллойд Джордж. Але тепер лібералі мають в палаті громад на 630 тамошніх місць — тільки сімох послів. Вони переконані, що при упадку впливів Консервативної партії та при нехоті англійців до соціялістичної Партії Праці — їх партія стане знову поважним чинником в державному житті.

Володимир Барагура

„ВЕСЕЛКА" В ШКОЛІ

Еляборат про можливості й методи використання „Веселки" у навчанні рідної мови й предметів українознавства в школах

Від автора: Цей есей написаний на підставі моїх власних спостережень і вчительської практики, на підставі обміну думками з двома іншими членами редакції „Веселки", проф. Романом Завадовичем і ред. Богданом Гошовським, на підставі листів від дітей-читачів, батьків, виховників і вчителів, зокрема пань Надії Литвиненко, Марії Юркевич, Марії Пастернак, О. Кульчицької та панів — Степана Салика, Володимира Мацькова, Володимира Радзикевича, д-ра Маркіяна Терлецького, Олександра Вачуна. Всім їм щиро дякую за їхні цінні думки, спостереження, зауваги й поради. Одночасно прошу всіх зацікавлених надіслати мені свої критичні зауваги й побажання до цього есею, щоб редакція „Веселки" у своїй майбутній праці могла орієнтуватися в потребах школярів і вимогах учителів. — **В. Б.**

(1)

Вступні зауваги: Проблема навчання рідної мови й предметів українознавства українських дітей поза межами батьківщини та засоби й методи її реалізації

Проблема навчання рідної мови й предметів українознавства українських дітей поза межами батьківщини з метою зберегти їх для рідного народу, Церкви й культури — складна й нелегка. Для успішної її розв'язки потрібна співпраця багатьох виховно-навчальних компонентів, а трудність лежить у тому, що процес навчання відбувається поза рідним ґрунтом і поза тією атмосферою, що її дає рідна земля й що її не можуть заступити ніякі підмінки.

Найважливішими співчинниками, від яких залежить успіх навчання рідної мови й українознавчих предметів поза межами батьківщини є — батьківський дім, Церква, школа й відповідне позахатнє й позашкільне довкілля, зокрема молодечі організації — виховні, релігійні, спортові, ідеологічні, самодіяльні. З усіх цих компонентів тягар і відповідальність виховання української свідомости, за навчання дітей рідної мови й матеріяльного знання про Україну спадає на рідну школу.

Найважливішим засобом, що допомагає учителеві й учневі у їх спільній праці є шкільний підручник — читанка, граматика, посібник географії, історії, літератури, культури. Поруч підручника школа послуговується іншими навчальними й допоміжними засобами — атласами, мапами, альбомами, графіконами, картами, приладдям і т. п. Важливу ролю відіграють екскурсії до рідного театру, музею, на концерти, мистецькі виставки, доповіді і т. п.

Але чи не найважливішим допоміжним засобом є доповняльна лектура. Підручник уже зі своєї природи подає тільки основний навчальний матеріял з окремого предмету, щоб дати учневі базу, найосновніші відомості з даного предмету. Поглиблення, поширення, закріплення цих знань дає доповняльна лектура. І тут перша роля належить ДИТЯЧІЙ ПРЕСІ, ДИТЯЧОМУ ЖУРНАЛОВІ.

Коли підручник-читанка є в руках дітей, як певна цілість, і для пильніших дітей, що знайомляться з ним швидко, він перестає бути цікавий, втрачає свою новість, то журнал, який приходить до дітей у певних відступах часу (звичайно кожного місяця), завжди свіжий, новий, цікавий, матеріял у ньому невідомий, і це заставляє читача очікувати, що саме принесе кожне нове число журналу.

І тут ми хочемо перейти до ролі, яку виконує чи може виконати в школі видаваний УНС-„Свободою" дитячий журнал „ВЕСЕЛКА".

Від самого початку своєї появи „Веселки" мала на увазі потреби школи в ділянці навчання рідної мови й предметів українознавства. Редакція „Веселки" виходить зі становища, що поза межами рідного краю українська дитина може знайти відомості й матеріяли про Україну тільки в українському дитячому журналі, бо ніякий іншомовний дитячий журнал не дасть цих матеріялів. І хоч „Веселка" не нехтує й загальною, „невтральною" тематикою, все таки 90 відсотків її матеріялів — це українознавча тематика. „Веселка" вміщує у великій кількості оригінальні твори сьогочасних письменників, а також деколи передруковує невідомі й недоступні читачам цінніші твори письменників давніших. Редакції вдалося згуртувати майже всіх відомих дитячих авторів на еміграції так старшого, як і молодшого покоління. „Веселка" ще й тепер збагачує нашу дитячу літературу, і під цим оглядом є вона єдиним такого роду і формату правдиво українським виховним журналом.

Кожне число „Веселки" побудоване під кутом потреб рідної школи, учителя й учня. Редакція „Веселки", що складається з педагогів, стоїть у тісному контакті й консультується постійно з активними вчителями-практиками. Великою допомогою у її праці є цінні спостереження, зауваги, критичні думки й побажання учителів. Багато співробітників „Веселки" — це активні вчителі й педагоги, що мають безпосередній контакт з дітьми. Так само великою допомогою в праці „Веселки" є листи від дітей-читачів, що ставлять свої вимоги до журналу.

„Веселку" вже від років використовують учителі при лекційнім навчанні. Недавно (березень 1963) Українська Центральна Шкільна Рада в Австралії рекомендувала тамошнім учителям використовувати „Веселку" в школі.

Про виховно-навчальну й розвагову вартість „Веселки" свідчить і те, що її матеріяли передруковують ся постійно іншими видавництвами, деколи навіть за залізною заслоною (варшавське „Наше Слово").

Дитячі садки, дошкілля й нижчі кляси народної школи

„Веселка" призначена для дітей від 5 до 14 років. Отож, треба робити відповідний вибір матеріялів з того самого числа згідно з віком дітей, їх рівнем знання, їх зацікавленнями. Кожна кляса може підібрати для себе відповідний матеріял: дитячий садок, дошкілля й перша кляса школи — казки, пісеньки, найлегші вірші й оповідання в образках; старші кляси — складніші мовою, стилем і тематикою матеріяли; найвищі кляси — ще складніші тематикою, ідеєю, проблематикою речі з літератури, культури, історії, географії, фолкльору, етнографії, мистецтва України.
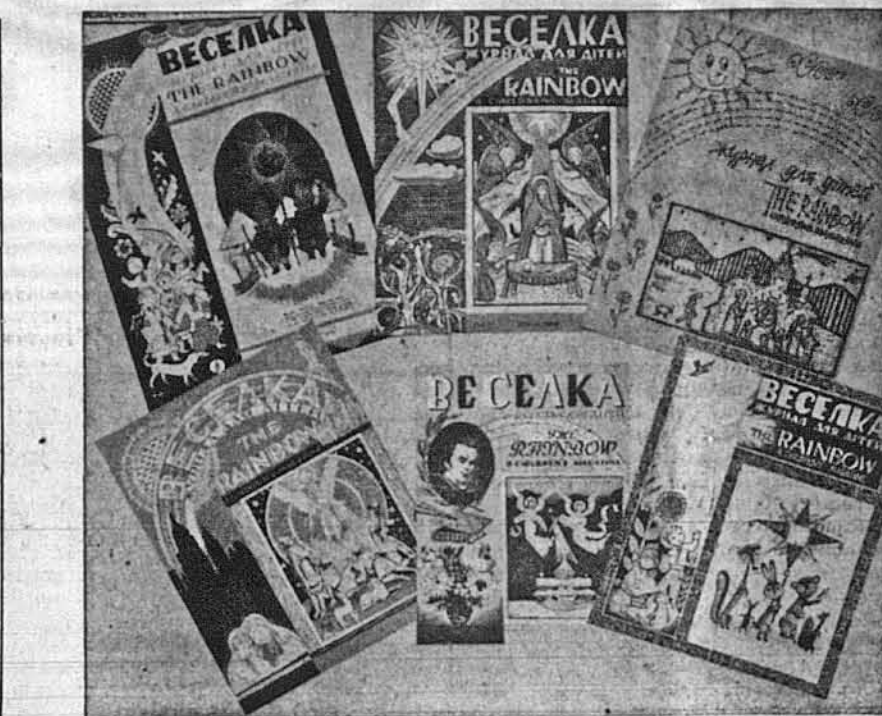
Деякі із річників „Веселки", що їх досі є уже десять

„Веселка" дає велику допомогу вже вчителям і виховникам у дитячих садках і дошкіллі. Як свідчать листи від дітей, батьків і виховників, читачами, чи радше „слухачами" „Веселки" є вже 5-літні діти. Діти-малята, як у випадку 2-3-літніх, оглядають ілюстрації й при цьому ставлять батькам чи старшим братам-сестрам питання. Таким способом наладжується вже в наймолодшому віці дитини навчання рідної мови й українознавства. Дитина засвоює окремі слова, як назви осіб, предметів, тварин, пташок та ін., що їх бачить на образках. Зацікавлені ставлять питання й отримують на них докладніші відповіді, старші оповідають їм історійку до даного образка й — лекція готова.

Малята вивчають легенькі вірші, пісеньки, казочки, веселі історійки, легші оповіданнячка. Є випадки, що заохочені й зацікавлені малята самі пробують читати й пишуть до редакції листи. Велике значення має виховний гумор, словом і рисунком, що великою мірою забарвлює матеріяли і становить один із засобів притягнення читача до українського слова.

Виховники дошкілля й дитячих садків знайдуть багато матеріялу в „Веселці" для своїх лекцій. Це легкі вірші, пісеньки, казочки, ігри, що їх можна читати дітям уголос, розказувати, драматизувати, це п'єски, сценки, інсценізації, що їх можна використовувати на лекціях, дитячих імпрезах на початку і на закінчення шкільного року, на св. Миколая, Різдво, Новий Рік, на свято Матері та особливі роковини.

„Веселка" в середніх і вищих клясах народної школи

Уклад матеріялів у „Веселці" такий, що його легко синхронізувати (узгіднювати щодо часу) з програмою шкільного навчання. Принцип укладу матеріялу іде за сезоновими циклами, за порами року, за подіями з шкільного й дитячого життя, роковими святами, роковинами історичних подій, великих і славних людей. При укладі взято також до уваги і тематичні та ідейно-проблематичні цикли. Редакція старається по змозі зосереджувати матеріяли окремих чисел довкола одної основної теми. Ось, нпр., у квітневому числі „Веселки" 1963 року в географічному циклі вміщений вірш на тему Озівського моря, пояснювальна саттейка-розповідь про Озівське море — рибник України з кількома світлинами та оповідання з життя чумаків, що по-мистецьки доповнює відомості й знання з географії про Озівське море. Коли учитель має лекцію про Озівське море, цей матеріял з „Веселки" знаменито доповнить підручник географії й оживить лекцію.

У „Веселці" практикується й принцип кореляції (пов'язання, зазублення) матеріялів. Наприклад, у розповідях про окремі райони України згадані не тільки географічні дані, але й історичні події, що відбувалися в даній області, є згадки про визначних людей, що жили й діяли в даній околиці, про народні звичаї й побут. Таким способом пов'язуються матеріяли й відомості з географії, історії, літератури, мистецтва, фолкльору, етнографії, релігійного життя. Це дає учителеві змогу робити методичні екскурсії й деґресії в різні ділянки українознавства, беручи за вихідний пункт матеріял з „Веселки".

ЛИСТ З УКРАЇНИ

Один з'наших читачів у Ню Йорку одержав 18 липня ц. р. з України, міста Дніпропетровського, такого листа, якого подаємо тут із скороченнями:

„Щиросердні привітання від широкого й могутнього Дніпра, від безмежних козацьких степів!

О, Боже, аби хто-небудь з вас бачив тепер наші степи, що від обрію до обрію вкриті соняшниковим цвітом, з неосяжним, чистим і прозорим блакитним небом над нашою святою землею! Так, це неповторна краса. Немає на світі нічого красивішого і барвистішого за ці красвиди. А яке повітря тут з міріядами гудучих бджіл!

Зараз маю відпустку і тому опинився в батьківському місті. Я тут не був уже декілька років і вирішив нікуди не їхати, окрім як сюди. Бож чи можна жити без цих країв довго?!

Україна така чарівна, що ніде немає в ній поганого куточка. Карпати, Кубанщина, Полісся чи кримські красвиди, як на мене, степовика, не можуть конкурувати з степовою Україною. Велич історії кожної грудки землі і лякон ізм суворої, гордої краси з кучугурами й козацькими левадами — це розчулює навіть мертве каміння . . .

У гирлі Самари Дніпро — не Дніпро, а море. Це якраз в самому Дніпропетровському. Я відбув традиційні мандри до Кодаку і по Самарі на маленькій баржі (на жаль, туди не ходить інший транспорт) і тепер збираюсь на тиждень поїздити по Пооріллю. Оріль — стародавня річка, кордон Козацької Республіки. Красоти там не менші.

Дуже приємно, що у нас реабілітували (морально) академіка Яворницького, що згинув за часи культу особи. Його музей був дуже пошкоджений, але дещо в ньому збереглося . . . В музеї тепер поширюють запорозький відділ і виділяють окрему кімнату, присвячену Яворницькому . . .

Бажаю здоров'я. Будьмо!

Н. Н."

Альманах „Свободи" „Українці у вільному світі"

13 ДНІВ БЕЗ „СВОБОДИ"

Здається, що щойно вчора, як ми прощали родину, знайомих, а з ними лишали наші надії молодих літ, лишали незабутню красу природи нашої України, тих пшеничних піль, вишневих садків та тих убогих, але чистеньких набіло підмальованих хат. Лишали село, гору, з якої при заході сонця можна було побачити золоті бані Почаївської Лаври, чи перебігти очима по горах від Підкаменя до Підлисся, а там висока могила-пам'ятник Маркіяна Шашкевича, яка не покидала вікна нашої хати від сходу до заходу сонця, а також і могила Невідомого Стрільця, що згинув у бою за нашу волю.

Лишали церкву, а коло неї читальню, „Луг", „Сокіл", кооперативу, Рідну Школу та все життя, ввесь труд у змаганні до кращого завтра та до свободи для нашого народу. Лишали ганебну пацифікацію, Бриґітки та економічно-політичне переслідування нашого життя польськими та російських „опікунами".

Самі вибирались неначе журавлі у незнаний край, шукати щастя-свободи у новому світі. І хоч цей новий світ не був для нас ні новим ні не знаним, бо ми не були першими емігрантами, як наші прадіди 80 років тому. Ми їхали 1929 року, як уродженці Америки, або до ближчої родини (ширшої еміграції не було, бо було безробіття). — На все готове їдеш, сину, — говорили мати, і передали батькову грамоту, видану ще 1908 року Руським Народним Союзом.

Жаль було лишати рідне, але ще більше хотілось побачити життя волі в новому світі.

Все українське життя в Америці йшло тоді повним ходом, то все ж таки новий емігрант мав великі труднощі, не знаючи мови, тяжко було дістати працю, якої тоді майже не було. Треба знайомства.

Знайшов його ще першого дня приїзду, „Свобода" помогла мені, вона перша заговорила та сказала, де шукати нашого життя. Незадовго я зможу візначити 35-ліття від дня читання „Свободи".

Мабуть не знав би я, як оцінити цей ювілей мого щоденного співжиття з бабунею „Свободою", якби не те, що з якоїсь причини вона не прийшла до мене минулого місяця 13 днів. Подумайте: як можна вечеряти без „Свободи"? 35 років вона була при вечері перша, все сказала, що діється у Рідному Краю, як працюють наші громади в Америці, Канаді, та як живуть наші люди в цілому світі. Закликала нас до єдности і жертвенности, тішилась з нами успіхами нашої молоді, плакала над невдачами. Хоч видає її Союзове членство, то вона неначе державна, всеукраїнська. От хоч би згадати: голод на Україні, повені, процеси Біласа-Данилишина, пацифікація, поміч Карпатській Україні, переселення скитальців, збірки грошей, афідавітів, Рідна Школа чи пам'ятник Шевченкові та тисячі інших починів, що при помочі „Свободи" увінчалися успіхами.

13 днів без „Свободи" неначе на самітному острові без зв'язку з українським світом.

Степан Ковальчук

N. Bellmore, N.J.
2 вересня 1963 р.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ НА СТОРІНКАХ „СВОБОДИ"

СВОБОДА
УКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА РАДА
ПРОГОЛОСИЛА ПОВНУ НЕЗАВИСИМІСТЬ УКРАЇНИ.
Україна вислала 24-годинний ультимат до правительства большевиків.
Українська справа в парляментах европейських держав.
ВІСТИ З УКРАЇНИ

Проголошення незалежности України Українською Центральною Радою в 1918 році

СВОБОДА
ЗЛУКА ГАЛИЦЬКОЇ РЕПУБЛИКИ З УКРАЇНОЮ

Проголошення Злуки українських земель в 1919 році

СВОБОДА SVOBODA
СИМОН ПЕТЛЮРА ВБИТИЙ

Смерть Головного Отамана Військ УНР Симона Петлюри в 1926 році

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
ЕВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ
УБИТИЙ СОВЄТСЬКИМ АГЕНТОМ

Смерть полковника Євгена Коновальця в 1938 році

Доповідь для бразилійських учених

На цьогорічному конґресі бразилійських учених, об'єднаних у так званому СБРЦ, український учений-еміґрант, постійний мешканець міста Сан Павльо, проф. Федір Великохатько, виголосив ґрунтовну доповідь про походження, систематику та біологію коропів, що завезені до Бразилії з Европи й Азії.

Доповідач досить місця приділив українським породам коропів, перш усього рамчастого та лускатого, світлини яких, теж старанням проф. Великохатька, вміщені в журналі Бразилійського Географічного Товариства

Доповідь українського науковця була прихильно сприйнята й оцінена конґресом. Тут слід ще зазначити, що проф. Федір Великохатько практично багато вклав і вкладає праці в організацію бразилійського рибного господарства, широко використовуючи при цьому набутий ним досвід ще в Україні.

70 РОКІВ КОНСТРУКТИВНОЇ ПРАЦІ

(Продовження зі стор. 2-ої)

лося їхати самому до загадкової для нас Америки.

Коли вже все було приготоване до виїзду, (після повідомлення УНС і новинок в газетах, включаючи й американську „Свободу"), приїхав до „Діла" гість з Америки, о. П. Лучечко, парох греко-католицької церкви в Нортгемтоні, в Пенсилвенії. Після короткої розмови з редактором „Діла", д-ром Василем Панейком, відбули ми три — включаючи й мене — конференцію. О. Лучечко, який залишив Америку, повернувшись до Рідного Краю, вважав за відповідне, з уваги на виїзд делеґата, поінформувати нас.

Від УНСоюзу, — сказав він — не можна сподіватися допомоги, хіба такої, яку ухвалить конвенція; головна поміч може прийти від українських громад при парафіях, але до них треба поїхати і обговорити справу на вічах; на священиків не завжди можна рахувати, бо вони залежать від гр.-катол. єпископа, Сотера Ортинського. Старші священики почувають ся самостійними в громадських справах і можуть самі рішати про скликування віч, а молодші будуть засягати вказівок єпископа, тим більше, що він сам потребує фінансової підтримки для церковних справ. Отже, на думку о. Лучечка, успіх збірок залежатиме найбільше від підтримки газети „Свобода". Тому делеґат мусить подбати про особисту прихильність редактора „Свободи", в порозумінні з екзекутивним урядом Союзу. На конвенції мають вибрати редактора на місце теперішнього, і не знати, хто ним буде. Непевність виринає з неприхильного наставлення теперішньої редакції до єпископа, а це викликає заколот по громадах. Отже в кожній громаді треба підшукати провідних людей, що зайнялися б скликанням віч, на яких делеґат Рідної Школи має промовляти.

На підставі таких інформацій дістав я відповідного листа від головного виділу львівської „Просвіти" до українсько - американського громадянства і постарався за приватний лист від редактора духовної семінарії о. д-ра Йосипа Боцяна до єп. Ортинського. З цим листом поїхав до американського Владики аж після конвенції, яка відбулася в Вилксбері в днях 9-14 вересня 1912 р. В часі вічевої об'їздки переконався я, яку велику пошану мали американські брати для Рідного Краю і його представників. Це пішло з того, що серед тодішніх українських „американців" не було ще загального авторитету ані спільної верховної організації.

Заробіткова еміґрація

Еміґрація — це ще не громадянство. Тому у протиставленні до упорядкованої організації і солідарности галицьких українців у загальних справах, тодішня американсько - українська „спільнота" робила враження тимчасовости. Попри свіжотворені церковні парафії, існували ще окремі гурти, які не мали ясної цілі. Вони називали себе „партіями" з якоюсь міжнародною, ніби соціялістичною, закраскою. Такі скупчення відносилися ворожо до народної організації, яку становив „Старий", тобто теперішній, Український Народний Союз, і підтримували попереднього року посталий „Новий" Руський Народний Союз з осідком у Скрентоні. Тоді ще не було свідомости про потребу загальнонародної праці на американському ґрунті. До цього причинялася ще й та обставина, що майже кожний свіжоприбулий думав про заробітки, щоб опісля повернутися з ними на рідну землю. Тільки деякі інтелігентніші особи, що виїхали з якоїсь конечности, без вигляду на поворот, думали про постійне життя в Америці. Не маючи підготови до фізичної праці, вони шукали пристановища серед своїх людей, спихаючи на дно своїх конкурентів, що хотіли дістати якусь „посаду" між українцями. Більш сталим елементом були тут дяки, що ставали вчителями при церковних школах. Церкви греко-кат. обряду будовано для заспокоєння духовних потреб, бо до латинських церков було упередження ще з Краю. Заки приїхав єпископ, священики становили авторитет, який скріпили при допомозі УНСоюзу і редакції „Свободи", що була під їхнім впливом.

„Свобода" в другому десятиріччі

Теперішня „Свобода" — це своєрідна національна установа. Вона успадкувала традицію з піонерських часів. Вона мала завжди марку „народної газети", отже газети для робітничої маси. Оформлення її напрямку було проголошене на конвенції в 1906 р. в такій стилізації: „Напрям „Свободи" має бути український („руський"), народний, гостро радикальний, щоб більша частина часопису була присвячена національним справам".

Треба признати, що згідно з тією програмою „Свобода" своїм вістрям зверталася майже виключно проти москвофільства і різних ворожих „невіглясків" аж до часу, коли прийшлося їй відбивати напасті нових органів.

Коли напередодні Дня Праці в 1912 році я прибув на „землю Вашингтона", мене запровадили до „Свободи" особи, що вийшли назустріч до корабля. Тодішня „Свобода" приміщувалася вже у власнім домі УНС, в Джерзі Сити. На долішньому поверсі на фронті була адміністрація. Її управителем був тоді Константин Кирчів, а після конвенції Андрій Савка, фаховий друкар, присланий ще давніше з друкарні НТШ у Львові. В сусідній кімнаті була друкарня, яка вже мала лінотипи, отже модерні машини, а електричну друкарську машину закупили незабаром. Експедицію провадив Володимир Малевич, пізніший довголітній заступник голови УНС.

На горішнім поверсі з фронту була канцелярія УНС, далі заля засідань, а на самому кінці редакція тодішнього тижневика — „Свободи", до якої був окремий вхід таки просто зі сходів. Це була невелика заля, вроді мешкальної кімнати. Коли мене привітали як слід, я мимохіть жахнувся: посередині, між двома редакційними бюрками, була гора наскладаних безладно, нерозпечатаних газет, що приходили в обмін за „Свободу". Редактори Антін Цурковський і Осип Стеткевич, обидва дуже привітливі, навіть не звертали уваги на ту копицю, посадивши мене при столику, для якого ще знайшлося місце під однією стіною, бо під другою, наліво від входових дверей, стояла висока шафа з книжками.

Тому, що це було останнє передконвенційне число газети, треба було щось написати про приїзд делеґата, при чому я від себе дав вказівки, а радше сам зредаґував новинку в їх імені. Мимохіть я запитав їх, нащо їм потрібна ціла копиця газет. Вияснення було дуже просте: тепер така навала передконвенційних проєктів від союзових відділів, що на інші справи не звертається уваги. Проєкти, писані напівграмотно, потребують перерібки чи поправок, і треба б ще третього робітника. Теж передконвенційні напасті конкуренційної газети — чи газет — вимагали відсічі. Наслідок такий, що загальні ідейні справи відсунулися на дальше місце.

Заки ми виїхали на конвенцію, я присвятив доволі часу щоб перебрати і упорядкувати ті — вже перестарілі — газети. При цьому я довідався багато про рух поодиноких слов'янських скупчень, які видавали свої газети в Америці.

Після відкриття XII Голов-

А. Заплітний

ПРОЄКТ ЗМІНИ КОНСТИТУЦІЇ

Вже від довшого часу в Конґресі ЗДА, в стейтових леґіслятурах, на зборах різних організацій та в наукових журналах порушувано справу зміни деяких постанов зобов'язуючої Конституції. Все це були теоретичного характеру домагання без будь-якого практичного висліду. Аж у грудні 1962-го року, на 16-их загальних зборах стейтів у Шикаґо, де було представлено 46 стейтів, схвалили резолюцію, в якій запропонували три поправки до Конституції, установили їх текст і закликали всі стейти їх прийняти, а пізніше ратифікувати згідно з постановами зобов'язуючої Конституції.

У цій резолюції запропоновано такі три поправки: 1) Поступовання, згідно з яким належить переводити в майбутньому зміни Конституції; 2) Заборона Федеральним Судам втручатися в справи розподілу виборчих округ; 3) Створення „Суду Юнії" як Суду Апеляційного для деяких рішень Найвищого Суду.

За зобов'язуючими постановами V артикулу Конституції для переведення зміни чи поправок до неї потрібно ухвали Конґресу при більшості 2/3 голосів в обох палатах, у Сенаті та Палаті Репрезентантів, або ініціятиви 2/3 усіх стейтових леґіслятур. Федеральний Конґрес має скликати Конвенцію, яка запропонує зміни. В одному й другому випадку проєктовані зміни мусять бути ратифіковані ¾ всіх стейтів. Тому, що їх є тепер 50, для пропозиції зміни треба ухвали 34 стейтів, для ратифікації згоди — 38 стейтових законодавчих установ.

Пропонована зміна робить увесь цей процес простішим і справнішим. Вона цілком поминає конвенцію, скликувану Федеральним Конґресом, затримує за ним і за стейтами право зміни, з вимогою ратифікації проєктованої зміни через 38 стейтових леґіслятур з тим, що постанови Федерального Конґресу і стейтових законодавчих установ повинні мати ідентичний текст і мусять бути проведені протягом семи років від дня проголошення поправки.

З ясної стилізації цієї поправки видно також право стейтів проводити зміну Конституції без співдії Федерального Конґресу. В цьому випадку президент Сенату і голова Палати Репрезентантів мають потвердити згідність ратифікованих текстів. З тою хвилиною вони стають зобов'язуючим конституційним законом. Постанови Федерального Конґресу і стейтових законодавчих установ в цій матерії потребують затвердження Президента та губернаторів стейтів — так само їхнє вето не має до них застосування.

Друга проєктована поправка має в собі виразну заборону федеральним судам втручатися до розподілу виборчих округ. Фактично вона є тільки вияснениям десятої поправки до Конституції, яка каже, що всі управнення, які виразно не є застережені для федеральної влади, або не були заборонені стейтам — належать до цих останніх. Тому, що розподілу виборчих округ не застережено для Федерації і не відібрано його стейтам, виходить, що він без сумніву належить до стейтової леґіслятури. Недавно, коли Найвищий Суд, не зважаючи на ці конституційні постанови, вирішив розподіл мандатів в одному стейті, загальні збори стейтів затаврували таке встрявання федеральних судів як незаконне. Щоб раз на завжди стримати федеральне судівництво від таких кроків, запропоновано якраз цю поправку.

Третя запроєктована поправка відноситься до створення „Суду Юнії" як апеляційного для рішень Найвищого Суду, але тільки в спірних федерально - стейтових справах. Згідно з проєктом „Суд Юнії" має складатися з 50-ох голів найвищих Стейтових Судів. Апеляцію мусять підписати щонайменше п'ять стейтів, які не мають спільних границь протягом двох років від часу рішення Найвищого Суду. Апеляція матиме успіх, якщо за неї голосуватиме 26 суддів. Тоді оспорене рішення Найвищого Суду не буде мати жадної правної сили.

Проєкт зміни Конституції є відблиском і зверхнім проявом дуже глибоких суспільних процесів та змагань, що відбуваються в двох частинах американського громадянства. Одна з них старається всіми засобами перетворити ступнево ЗДА в централізовану, одноцілу державу із сильним центральним урядом; друга частина опирається цим намаганням, хоче затримати стейти як повноправний державний чинник і не схильна дозволити, щоб їх здеґрадовано до рівня адміністративних або автономних одиниць в державі, в глибокому переконанні, що, згідно з інтенціями засновників Північно - Американської Республіки та постановами зобов'язуючої Конституції, Федеральний Уряд і стейти, в межах своїх конституційних управнень, є повноправними та рівнорядними чинниками. На це недвозначно вказує також сама назва — „З'єдинені Держави Америки".

Безпосереднім поштовхом до внесення поправок були останні рішення Найвищого Суду в справі розподілу виборчих округ і в справі молитви в публічних школах у червні 1962 р. Тоді то ця найвища судова інстанція вирішила, на домагання малої групи невіруючих, що коротка, добровільна молитва в школах, сприйнятна для всіх віровизнань, є протиконституційним актом. Це рішення залишило в широких колах населення почуття великої моральної кривди, бо воно позбавляє його молодь можливости публічного вияву релігійних почувань, забезпеченого всім громадянам — Конституцією ЗДА.

За зміну Конституції виступають назагал консервативні елементи американської нації, тоді як за задержання і посилення централістичних тенденцій є елементи, які стоять наліво від центру, тобто всіх відтинків ліберали та ліві екстремісти.

Ліволіберальні кола, які розпочали вже дуже сильну кампанію проти всіх пропонованих поправок, висувають такі застереження: намічені зміни віддають занадто великий голос стейтам у загально державних справах і ставлять фактично державу під контролю стейтів, які, зайняті своїми місцевими справами, не мають ні зрозуміння, ні можливости відстоювати загальнонаціональні інтереси; вислідом цих поправок буде перетворення існуючої федеральної держави на 50 рівноправних держав: вкорочення прав Найвищому Судові підкопає повагу цієї важливої і незаступної інституції.

Прихильники намічених поправок кажуть, що ці застереження не мають будь-якої підстави. Ні право, ні практика не встановили засади, що Федеральний Уряд має монополь на розуміння державних справ і на належне їх полагодження. Навпаки, одним із підставових поглядів американських державних мужів був погляд, що занадто розбудований Федеральний Уряд не принесе добра ні нації, ні державі. Пропоновані поправки ні в чому не змінюють основ зобов'язуючої Конституції. Вони не мають на цілі розбиття існуючої держави, а, навпаки, приведуть до її скріплення, підкреслюючи розмежування, яке встановила Конституція між Федеральним Урядом і стейтами, між виконною, законодавчою та судейською владами. Рівновага всіх цих чинників, встановлена Конституцією, привела ЗДА до великого розквіту та могутности. Кожне захитання цієї рівноваги може дуже ослабити республіку.

Якщо йде про Найвищий Суд, то він в останніх часах втратив у громадянстві дуже багато на своїй повазі через брак такту і повздержливости. Своєю дуже натягненою інтерпретацією він загнався далеко поза межі існуючих законів, почав проводити в американському світі особисті погляди своїх членів і, згідно з тими поглядами, творить нове право, поминаючи компетентний у цій справі Федеральний Конґрес. Все це висунуло потребу реформи цієї інституції, від рішень якої не має відклику, децизії якої стають правом в цій країні, влада якої нічим не обмежена — може припинити дію кожного закону під претекстом, що він не згідний з Конституцією. В Найвищий Суд попадають звичайно особи з політичних міркувань без великої судейської підготови, тоді як членами „Суду Юнії" будуть особи, вибрані громадянами із суддейського стану, з почуттям відповідальности за свої дії.

Боротьба за проведення запропонованих поправок до Конституції не буде легкою і триватиме, мабуть, довгий час. В противному до них таборі знайдемо теперішню адміністрацію президента Кеннеді, професійні спілки, більшість членів Демократичної партії, поважне число правників, інтелектуалів та велику пресу.

Прихильники поправок можуть похвалитися дуже поважними осягами. За шість місяців, тобто по кінець червня цього року, 23 стейтові леґіслятури прийняли першу поправку відносно процедури. 17 леґіслятур прийняли її в обох палатах, а 6 — тільки в одній. 18 стейтових законодатних установ схвалили пропозицію щодо другої поправки відносно заборони, а 9 стейтів третю поправку відносно „Суду Юнії". Демократичний сенатор Стром Терманд запропонував у Сенаті 14-го лютого ц. р. першу і третю поправку, а посол Сідні Герлонг — другу поправку в Палаті Репрезентантів.

Сили обох таборів майже рівні — тому не можна передбачити, як це змагання закінчиться. Але одно є певне: йде тут про дуже важливу справу, і такий або інший її вислід матиме великий вплив на дальший хід подій в ЗДА.

ПАМ'ЯТНИК УКРАЇНСЬКИМ ПІОНЕРАМ В КАНАДІ

В неділю 18 серпня по полудні в державному Елк Айленд парку, недалеко містечка Лемонт, урочисто відкрито пам'ятник українським піонерам. Погода була чудова. На відкриття пам'ятника прибуло понад тисячу осіб українців з Едмонтону й ближчих та дальших околиць. Це був один з найбільших здвигів в історії поселення українців в Алберті. Можна було бачити найстарших віком українських піонерів, їх друге, третє, а можливо й четверте покоління. Тут були українці з останніх двох еміґрацій та їх діти. Це була соборна українська нація в Канаді, що того дня з'їхалася вшанувати перших еміґрантів з України.

В кожного учасника на лівому боці була жовта стрічка з написом „Пам'ятка з відкриття пам'ятника в честь українських піонерів Зах. Канади Елк Айленд Парк, 1963". Кожний намагався оглянути пам'ятник, але він був ще закритий. Дехто пропихався в середину української хати - музею, що є збоку пам'ятника, яку збудував федеральний уряд в 1951 році за старанням тодішнього федерального посла Івана Дікура з Веґревільської округи. Численні люди оглянули українську хату - музей, яка пригадала початки поселення наших українських піонерів у Канаді.

Програма повинна б була розпочатися о 2-ій год., але через великий наплив авт до парку дороги були заблькоковані, і тому дехто з учасників програми не зміг своєчасно прибути, тому початок відкладено на 15 хвилин.

Програму було відкрито спільним співом — „О, Канадо", що його започаткувала солістка Сильвія Пирч. Господарем програми був Василь Бойцун, український піонер, довголітній учитель.

Вступне слово в двох мовах сказав Іван Баран, голова Т-ва українських піонерів в Алберті. Він накреслив історію поселення перших українських піонерів та підкреслив досягнення українців у Канаді за час їх поселення. Також подякував всім, що своїми пожертвами помогли збудувати пам'ятник в честь українських піонерів.

Іван Дікур, кол. посол федерального парляменту, представив і покликав до слова А. Лейнґа, федерального міністра північних справ, що прибув на відкриття пам'ятника з Оттави. Він висловив подяку за запрошення, а також підкреслив великий вклад українців у розбудову Канади.

Українці є люди з характером, Богом обдаровані, з добрим здоров'ям і в Канаді чуються щасливо, підкреслено в його промові. Також він зазначив, що коли в Канаді відбувається дебата над питанням „двох культур", то справедливо належить заявити, що Канада є в дійсності продуктом багатьох культур, і що комісії, яка розглядає це питання, поручено брати під увагу й інші етнічні групи, що також причинилися до збагачення канадійської культури. Вцілому, вся його промова була в дуже прихильному тоні для українців.

По закінченні промови А. Лейнґ відслонив пам'ятник під гучні оплески присутніх.

По відслоненні пам'ятника Ів. Баран, голова Т-ва українських піонерів, поклав у стіп пам'ятника вінок квітів.

По цьому було покликано до слова Петра Зварича, заслуженого й відомого українського діяча, що мабуть є найстарший віком серед українських піонерів; має 87 років. Він промовив англійською мовою, і в імені Веґревільського Відділу Т-ва Українських Самостійників склав у стіп пам'ятника живі квіти.

На прохання В. Бойцуна, господаря програми, двохвилинною мовчанкою вшановано пам'ять бл. пам. Василя Чумера, заступника голови Т-ва українських піонерів в Алберті, що два тижні тому відійшов у вічність. Разом з цим вшановано всіх українських піонерів, що відійшли у вічність, після чого хор гр.-катол. церкви св. Василія відспівав „Отче Наш".

На поклик В. Бойцуна, Тома Томашевський, секретар-скарбник Т-ва українських піонерів, відчитав листовні привіти: Владики Ніла Єпископа Західньої Дієцезії української греко - католицької Церкви; Владики Андрея, Архиєпископа Зах. Єпархії УГПЦ; Владики Пантелеймона, Архиєпископа Едмонтону й Канадсько - Російської Церкви; Л. Б. Пірсона — прем'єра Канади; Е. Меннінґа — прем'єра Альбертійського уряду; В. С. Ллойда — прем'єра саскачеванського уряду; Канадійського Відділу УВАН; Едмонтонського Відділу КУК.

Наступними промовцями були: Амврозій Головач, міністер Албертійського уряду (промовляв по англійськи й українськи); Михайло Лучкович, кол. перший українського роду посол федерального парляменту (промовляв англ. мовою); д-р Л. Фарина — як представник молодшого покоління (українською мовою); Френк Фейн і Василь Скорейко — посли федерального парляменту (англ. мовою); і прикінці Василь Котишин — громадський діяч, фармер з Мирнам, по українськи.

Заключним словом В. Бойцуна та спільним відспіванням національних гимнів урочисто закінчено програму відкриття пам'ятника.

Поміж промовами відбувалися концертові точки. Найбільше заслуговує на увагу мішаний хор української греко - католицької церкви св. Василія, диригентом якого є Н. Свобода. Цей хор виконав: „Отче Наш..."; „Тихо над річкою" — муз. К. Домінчена; „Сховалось сонце за горою" — муз. Г. Верьовки. Прикінці проспівали молитву „Хваліте Господа", а також многоліття всім живучим піонерам. Цей хор співав і національні гимни.

Надзвичайно прекрасно виконав сольо двох пісень на акордеоні Д. Заковський з Калґар, який має 16 років. На акордеоні грає від 8 років. За цей час встиг одержати 17 різних нагород.

Приємно було слухати мистецьку деклямацію артиста Олекси Котовського, який з майстерністю віддеклямував вірш „Піонер" — Богдана Мазепи з Едмонтону.

Всі ці концертові точки нагороджувалися гучними оплесками учасниками відкриття пам'ятника.

Едмонтонський Джорнал в числі з 14 серпня подав на видному місці новинку про відкриття пам'ятника з усіма подробицями, зокрема про приїзд федерального міністра А. Лейнґа.

В числі з 16 серпня згадана газета помістила надзвичайно прихильну редакційну статтю про відкриття пам'ятника, зокрема похвально сказано, що українці не зверталися до уряду за грошима, а побудували пам'ятник на власні кошти.

По відкритті пам'ятника в Едмонтонському „Джорналі" в числі 19 серпня появився прихильний репортаж про відкриття пам'ятника з великою світлиною на п'ятьох шпальтах самого пам'ятника. Того ж дня відбулися багаторазові згадки на всіх радіостанціях, а вечером висвітлено інтерв'ю в справі пам'ятника і історії поселення українців й історії Т-ва українських піонерів на телевізії. В інтерв'ю брали участь: М. Лучкович, В. Бойцун, пані Емма Верховин і пані Параня Сліпчук. Також цього дня радіостанція в Кемроз багато присвятила своєї програми відкриттю пам'ятника.

Відкриття пам'ятника набуло великого розголосу не тільки серед українців, а і інших наших співгромадян.

Пам'ятник збудовано, як ми уже згадували: в державному парку Елк Айленд, поруч української хати - музею. Цей пам'ятник є з чорного ґранітового каменя зі Швеції. Ширина 9 стіп, високий 5 стіп, товщини 8 цалів, ваги 5 тонн. Фундамент з трох сходин, височини 29 цалів. На плиті пам'ятника — рельєф плуґатора з биками, які служили давнім піонерам в обробці землі. На пам'ятнику є напис у двох мовах: зверху — In honor of the Ukrainian Pioneers of Western Canada, нижче — В честь українських піонерів Західньої Канади.

Вартість пам'ятника становить близько 7,000 дол. Збірка цієї суми майже добігає кінця. Автором пам'ятника є архітект Н. Фляк. Конкурсу на виготовлення пам'ятника не було. Думка про будову його виникла в 1957 році. Дозвіл від федерального уряду дістали в 1961 році. В цьому сприяли посли федерального парляменту — Василь Скорейко і Френк Фейн.

Товариство Українських Піонерів Алберти зорганізоване п'яти членами. Ось вони: В. Чумер, В. Плавюк, Д. С. Фербей, Ів. Басараб і Тома Томашевський в 1941 році. Вони підписали просьбу до Албертійського уряду на зареєстрування Товариства як Добродійного Т-ва. Вимоги цього Акту такі: кожного року до 14 днів по Річних Загальних Зборах секретар зобов'язаний подати до відома урядові звіт з Річних Зборів, фінансовий стан Товариства, імена членів Екзекутиви й Дирекції з їхніми повними адресами й зайняттям.

Цьогорічний склад Управи Т-ва, який Річні Збори перевибирають вже від кількох років, є такий: Іван Баран — голова; бл. пам. Василь А. Чумер був заступником голови; Тома Томашевський — секретар - скарбник, і директори: Григорій Г. Фарина, Іван Данилович, Степан Порайко і Григорій Топольницький.

Цей склад Управи в дійсності й довершив справу будови пам'ятника українським піонерам. На цьому місці належиться велике признання згаданій управі за будову пам'ятника, що вічно пригадувати буде наступним поколінням всіх етнічних груп у Канаді про українських піонерів.

Н. Н.

З НАШИХ БУДНІВ

ПЕРЕДОСІННЄ

Гей, бігла осінь вечоровим лісом...
— Є. Гуцало

Може воно й завчасно викликати осінь з лісу, коли він ще стоїть живий, у літній шаті, та вже, за словами поета, „немов олень, поранений мисливцем", губить краплі крови, що спливають з нього червоним кленовим листям... Може й не треба, як писав інший поет, „вдаряти по чорних клявішах серця", коли тут, перед нами, така радісна оказія, як 70-річчя „Свободи" плюс вибори міс Союзівки та й відкриття пам'ятника Гетьманові Мазепі, — потрійний, сказати б, празник на рідній „Союзівці"!

Ще раз, перед осіннім затишшям, заклекоче „Союзівка" розбуяною молодістю, загомонить піснями, танґами, свінґами, народним свінґуванням! Бо молодість знає свої закони (часом і беззаконня), а коли під зоряне небо полинуть перші „Амор"-ні акорди, тоді, звичайно, нікому з молодих не прийде на гадку вслухуватись чи ... „бігла осінь вечоровим лісом" з „Києва", взявши „шорт кат" на „Веселку".

А вона таки пробігла зраненим оленем, кривавий слід залишивши на журавлині. Вже, от, і перший лист осінній зашелестів на стежці під ногами, і з вечірньою росою прилип слухняно до черевика... Колись, пригадую, по цій стежці, між „Полтавою" і „Ворохтою", любив проходжуватись з паличкою в руці д-р Лука Мишуга... Він захоплювався осінню на „Союзівці", і перша зустріч працівників „Свободи" та канцелярії УНСоюзу відбулась в один прекрасний осінній вечір якраз тут, у старому ще будинку „Гостинниці", при розпаленому ватрані, удекорованому в росохаті оленячі роги...

...Заграв гармоніст, і великий джентелмен, віденської ще школи, доктор Мишуга, попросив до танцю наймолодшу панночку з канцелярії. Обережно випробовував свої танкові вмілості покійний і незабутній наш Голова, Дмитро Галичин... А там покотилась в глуху кетскильську ніч, либонь уперше в цій гірській закутині, українська пісня! Чи це сон, чи ява?.. Чи це було вчора, чи взагалі такого й не бувало?.. Скільки-то криштальної водички продзюрчало з того часу по білих ребрах союзового „Черемошу"?

...Ось старокрайовий місток через річку, сосонки, сп'янені сонцем, романтичні скелі і чисті плеса „ванєнок"... А хто там на містку сперся на поруччя?.. Хто ж би, як не наша дорога пані Мирося, поспішає, трошки задихана, з „Лісничівки", ще й малого Борисика веде за руку.

— Добре, що вас зустріла, — усміхаються привітно ласкаві очі. — Ви там будете сьогодні, на вечірці, майстром церемонії, то постарайтесь не зачинати точно, бож ми, як знаєте, з пані Нілею, живемо в лісі, в хаті на курячій ніжці, нам далеко йти, а тут ще дітей треба нагодувати і самим трохи причепуритись...

Зате ніколи страху не було, щоб наша мистецька вечірка почалася точно, але завжди так добре було спостерігати в перших рядах публіки нашу віддану прихильницю, пані Миросю! Вона завжди щиро раділа нашими сценічними успіхами і так вибачливо прощала нам усі недоліки програми, включно з „навалюючим" щоразу мікрофоном...

Чи це було тільки вчора, чи взагалі такого не бувало?..

...Мої друзі і партнери по нинішній програмі, п-ні Квітка Стецюк і Микола Понеділок, просили мене втяти щось веселе, щоб підняло їх на дусі перед нелегким завданням — вибором міс Союзівки. А я втяв таке, що „хоч сядь та плач, хоч сидячи кричи!"... Простіть, друзі, але це той перший листок, що зашелестів під ногами, навіяв мені на душу такий настрій...

„Гей, бігла осінь через моє серце..."

Ікер.

Совєтська пропаґанда роздуває залізничний інцидент на китайському кордоні

Москва. — В середу 11-го ц. м. велика юрба народу очікувала на московській залізничній стації приїзду експресу з Китаю. Такий швидкий поїзд лучить тричі втиждень Москву з Пейпінґом, при чому на таку подорож треба 6-7 днів. Совєтські радіо і преса розтрубіли факт перехоплення на стації Наушки на монгольському кордоні совєтською митною сторожею антисовєтської літератури, писаної російською мовою, що її старалися перепачкувати до СССР китайські залізничники і студенти. Китайські подорожні, студенти і залізничний персонал, затримали в одному купе двох совєтських пашпортових старшин і митних сторожів впродовж п'ятьох годин і в тому часі надавали через гучномовці пропаґандивні промови та гасла проти теперішнього курсу совєтської політики, називаючи її „капітуляцією перед американськими капіталістами" і тп. Таку саму пропаґандивну протисовєтську літературу відібрано від п'ятьох китайських студентів на кордонній стації Забайкальськ. Совєтська преса твердить, що китайці старалися перепачкувати ту літературу у валізках з подвійним дном, або в пачках, що імітували чай. У наступному потязі, що прибув з Пейпінґу почерез Сибір до Москви, не було вже взагалі китайців: вся залізнична обслуга була, як завжди, совєтська, а пасажирами були монгольці, в'єтнамці, чехи, поляки, болгари, москалі, тільки не китайці.

ної Конвенції Русько - Народного (тепер Українського) Союзу, належних привітань і спеціяльного привіту для крайового делеґата і його програмової промови до делеґатів, йому призначили окреме місце на ввесь час конвенції біля президії. Коли прийшов час на приділ жертв на різнородні цілі, Рідній Школі в Краю признано 2,000 долярів. Їх вислала пізніше екзекутива УНС двома ратами просто до Львова. Такої засади придержувався я опісля під час поїздки по вічах: грошей не брав до рук, а висилали їх місцеві комітети просто до Краю на адресу Рідної Школи. Це звільняло мене від відповідальности за долю вічевих збірок.

Щодо „Свободи" на конвенції, то вийшов дивогляд. На підставі Союзового статуту конвенція вибирала редактора разом з членами Головного Уряду. Гол. редактор, Антін Цурковський, складаючи звіт в імені „Свободи", доводив, що то він писав у більшій частині статті й новинки до газети, а Осип Стеткевич, що був співредактором, писав дуже мало. Стеткевич доводив, що він писав багато, не рахуючи своїх стрічок. В дискусії Цурковський відповів, що він був теж автором циклу статтей „Думки на часі", які своєю критикою відносин представляли духовенство в некориснім світлі. Це здивувало приявних на конвенції делеґатів - священиків. Хтось поставив внесок, щоб вибрати спеціяльну комісію для перевірки, скільки стрічок котрий редактор писав, — на диво — при виборі, Стеткевич вийшов головним редактором.

Новий редактор запевнив мені повну підтримку „Свободи" для моєї місії. Взаміну за те я обіцяв йому таку співпрацю для редакції, на яку я міг здобутися під час мого об'їзду по вічах. Звичайно я спонукував місцевих дописувачів писати до „Свободи" звіти з віч. Деколи я писав статті або посилав інші матеріяли.

Тут годиться пригадати таке: віча делеґата Рідної Школи дали підставу американсько - українським громадам вирішувати деякі питання суспільно - патріотичного руху і збирання при цій нагоді жертв на народні цілі. При таких нагодах росла солідарність громад у змаганні до вищих цілей.

Якщо йде про тему, що її делеґат Рідної Школи обговорював на вічах, то в засаді це було з'ясуванням завдання Рідної Школи перевиховати галицьке громадянство на патріотичних діячів для визвольних змагань упродовж однієї ґенерації при допомозі українських приватних шкіл. Це була саме справа, для якої засновувано українські приватні, головно середні школи, бо державних українських гімназій було заледве тільки 5 на цілу Східню Галичину. При обговорюванні пекучих питань громадського життя мені доводилося в півторагодинних промовах — з'ясувати всеціло український національний ідеал. Тому я прохав фінансової допомоги від американських слухачів для підтримки українського рідного приватного шкільництва. Таким чином я осягнув свою ціль: збірки були обильні. При цьому росла свідомість слухачів, обіцянка жертв на майбутнє, а дописи з віч до „Свободи" підносили повагу і значення „Старої" української бабусі, як тоді вже називали „Свободу". Об'їздка делеґата в ЗДА й Канаді тривала від вересня 1912 до травня 1913 р. Його попрощали в Ню Йорку спеціяльним „комерсом", влаштованим „на честь Галицького Делеґата". Прощаючись з редакторами „Свободи", я обіцяв їм висилати дописи з Рідного Краю.

Творчі елементи Нової Доби

За півтора року, в жовтні 1914 р., я став постійним співробітником „Свободи". Вона виходила тоді тричі на тиждень. Я приїхав тепер з новою місією до американських українців, але, не маючи пристановища, радо прийняв працю в редакції.

Недавно перед тим вибухла перша світова війна. Російські війська, здобувши Львів, дали царському урядові нагоду здавити увесь український рух в Західній Україні. З передових українських провідників деякі опинилися на Сибіру, а інші на „екзилі" у Відні. Між ними — як і серед інших кругів — було переконання, що війна закінчиться впродовж року. Голова Українського Парляментарного Клюбу д-р Кость Левицький, за згодою австрійського уряду і за пізнішим потвердженням моєї делеґатури збоку Української Загальної Ради, вислав мене до американських українців з проханням, щоб вони добилися в американському уряді поставлення української справи на нарадах майбутньої Конференції.

Тодішня „Американська Україна" не мала готової організації для евентуального рятування Европейської України з нової неволі Москви. За моєю радою і заохотою „Свободи" й УНСоюзу почався рух за створення якоїсь української влади на чужині. Я видав брошуру і об'їхав українські громади в справі координації сил на запроєктованім Українськім Соймі, що відбувся в 1915 році, восени. З нього вилонилася Федерація Українців у ЗДА. Коли вона попала під впливи соціялістичної групи, що мріяла про якийсь міжнародного типу лад на майбутній Україні, треба було цю першу владу переорганізувати. Все ж таки американські українці вислали на Мирову Конференцію у Версалі конґресмена Джеймса Геміла, який репрезентував Український Народний Комітет як спільну громадську зорганізовану владу.

В липні 1943 р., на запрошення гол. редактора д-ра Л. Мишуги, я востаннє опинився в „Свободі" як співробітник і видержав до кінця 1955 року. В тих часах йшла далі визвольна праця, хоч „Свобода", як щоденник, мала тільки двох співробітників - редакторів. У безупиннім підшукуванні способів поширення впливів „старої" вже тоді іміґрації, я у статтях піддав думку скликати українських представників з обох Америк. Так і сталося, бо зійшлися репрезентанти українського громадянства південно- і північно - американських країн на Пан - Американську Українську Конференцію (в 1944 р.), якої головою став редактор англомовного тижневика при „Свободі", Степан Шумейко. В цьому тижневику поміщував я статті „Україніка ін Америка", як теж статті у недільній „Свободі" в 1952-53 рр. Та найбільшим зусиллям американських українців являється переселення понад 100.000 українських біженців з Европи. „Свобода" всеціло станула на службі цієї справи. Тому, що я був зазнайомлений з різними родами праці в ЗДА, то, як співробітник найстаршої газети я вважав за необхідне виявити нашу дбайливість і привітати „нових американців" в імені „Свободи". Я приходив майже до кожного нового транспорту, помагав працівникам ЗУАДК-у при їх розселенні або при підшуканні праці та

Д-р Семен Демидчук, автор друкованих тут спогадів.

давав поради як пристособитися до життя в новій країні. Цю службу сповняв я аж до закінчення переселення, коли то — несподівано — скінчилася теж і моя співпраця при „нашій", отже й „моїй" газеті.

Сімдесятп'ятиріччя Матвія Костишина, довголітнього співробітника „Свободи"

Матвій Костишин

Відомий серед української іміґрації у ЗДА і в Канаді поет Матвій Костишин, один із найстарших співробітників „Свободи" і її видань, відзначив у серпні ц. р. своє сімдесятп'ятиріччя. Народжений 10 серпня 1888 року в Деговій, рогатинського повіту в Західній Україні, Матвій Костишин вже з молодих років брав живу участь у просвітньому русі свого села і, не маючи можливости вчитися у вищих школах, здобував знання й освіту самотужки, читанням книжок й української преси. Відбувши військову службу в австрійській армії, еміґрував у 1913 році до Канади і, працюючи важко, як робітник, далі здобував самоосвіту й віддавався писанню віршів. Перші свої вірші почав друкувати 1918 року по різних українських часописах і журналах. Після переїзду до З'єдинених Держав Америки, співпрацює активно в „Свободі", вміщаючи на сторінках цього часопису та його календарів й альманахів сотки віршів з різних нагод і на різні теми, здебільша патріотичного змісту. На XIX Конвенції УНСоюзу, що відбулася 1936 року у Вашинґтоні, окремою резолюцією висловлено подяку і признання Матвієві Костишинові, тодішньому делеґатові на цю Конвенцію від 160 Відділу УНС, за те, що своїми патріотично - виховними віршами у „Свободі" причинився багато до поширення Українського Народного Союзу і скріплення національної свідомости української заробіткової іміґрації у ЗДА. Матвій Костишин живе на пенсії в Линбруку, Н. Й. Син його Володимир — активний в американському житті і живе у Колдвелл, Н. Дж.

Збори Комітету Відділів УНС в Ню Йорку

Чергові збори відділів УНС в Ню Йорку відбулись 6 вересня в приміщенні Народного Дому в Ню Йорку. Зборами проводив голова комітету адв. Іван Флис. Програмою зборів були біжучі події: 70-ліття „Свободи", яке припадає цього року і 70-ліття УНС, яке припадає в 1946-ім році. Крім того ширше обговорено справу нових акцидентових поліс і вибрано делеґатів на посвячення площі під пам'ятник Шевченкові у Вашинґтоні.

70-ліття „Свободи" реферував адв. Флис, а доповнення дали Марія Демидчук і Володимир Кловзник. Ювілей „Свободи", як вже заповіджено, відбудеться 7 грудня в суботу 1963 в Народнім Домі в формі бенкету. На свято мають запросити як почесних гостей колишніх редакторів і співробітників „Свободи", які ще є в живих. Під час бенкету буде вокальна і танцювальна програма. Рішено запросити наших двох гумористів М. Понеділка і І. Керницького. Була пропозиція вислати запрошення деяким американським журналістам, а головно до Ред. „Таймс-у". В тім дні буде також виставка річників „Свободи", особливо з років, у яких були важливіші події на українських землях.

Сімдесятліття УНС припадає на 1964 р., і цей Ювілей відсвяткує спільно округа Ню Йорку і Ню Джерзі 22 лютого в залі Карнеґі в Ню Йорку. Того дня відіграють оперу „Відьма" в концертовій формі. Відповідальність за підготовку взяв на себе диригент оркестри п. І. Задорожний.

На посвячення площі у Вашинґтоні вибрано 3 делеґатів: пп. С. Ковальчука, А. Соколишина і М. Шпитка.

На зборах був присутній гол. секретар УНС д-р Я. Падох, який зреферував нові поліси від каліцтва і випадкової смерти. Присутні, велику частину яких становили секретарі відділів, виказали велике заінтересування тими полісами і розвинули широку і живу дискусію. В дискусії забирали слово п. Кучма, п-і Х. Навроцька, С. Ковальчук, М. Демидчук, суддя Шпитко, дир. п. Василишин, і інші. Після докладних вияснень і відповідей на запити д-р Падох заявив, що це початки акцидентових поліс і головний уряд УНС зробив те, що досі було можливе. Надіємось, що з часом ті поліси будуть поліпшені і побільшені, на це треба часу. Голова Комітету п. Флис подякував присутнім за прибуття на збори і на тім наради закінчено.

М. Д.

Вісті з Каліфорнії

У 30-ті роковини голоду в Україні

Для відзначення 30-ої річниці голоду, зорганізованого Москвою в Україні, в Лос Анджелесі засновано Громадський Комітет із представників усіх церковних і світських організацій міста й околиць.

Для поширення правди про голод 1933 року в Україні серед чужинців вирішено звернутися до УКК з проханням прислати до Каліфорнії одного із чільних українських політичних діячів в Америці, який мав би виголосити головну промову на імпрезі 24-го листопада ц. р. в англійській мові і якому Комітет влаштує пресову конференцію з представниками місцевої американської преси. До зовнішньої частини належить також виділення спеціяльних делеґацій з відповідною літературою, які відвідають посадника міста Лос Анджелесу, міську раду, голову повітової ради та ряд інших державних установ. Крім того молодь візьме участь у розповсюдженні відповідних летючок під школами, університетами, банками та іншими публічними установами. Вирішено запросити також радіо й телевізійних коментаторів для інтервю з кількома живими свідками голоду в Україні.

Для відзначення трагічної річниці голоду запрошуються відомі особистості з американського культурного і політичного світу, які матимуть промови в залі Українського Культурного Осередку. Будуть запрошені також представники від усіх національних спільнот, що є в Лос Анджелесі. До відзначення на внутрішньому відтинку належить також коротенька промова в українській мові одного із свідків подій 1933 року. Імпреза закінчиться виступом центрального хору „Кобзар".

До участи в громадському Комітеті для відзначення голоду в Україні 1933 року запрошено представників від 14 церковних і світських організацій Лос Анджелесу. Очолює Комітет п. Богдан Гірка.

Поховали полк. М. Деркача

В суботу 7-го вересня ц.р. українська громада Лос Анджелесу відправила на вічний спочинок найвищого ранґою військовика УНР, що кілька останніх літ жив у Каліфорнії, найскромнішого зі скромних українського патріота, що до останніх своїх днів, на 82-му році свого життя, невтомно працював на громадській, культурній та особливо церковній ниві — п. Михайла Деркача. Похоронну Службу Божу відправив у каплиці настоятель Св. Андріївської Церкви, одним із перших засновників якої був Покійний, — о. прот. Ананій Мірощенко. Прощальне слово над тлінними останками заслуженого військовика сказав побратим по зброї інж. Леонід Романюк, репрезентуючи Об'єднання бувших Вояків. Прощались з Покійним також проф. Підруцький — голова парафіяльної ради православної церкви св. Андрі, інж. Сіяк — від УКО та інж. Тішовницький — четар Укр. Галицької Армії. Не зважаючи на те, що трагічна вістка про смерть полковника не дійшла за один день до всіх закутків розлогого міста, у похороні взяла участь кавалькада щонайменше з 25 авт, проводжаючи покійного на цвинтар у самому центрі Голлівуду.

Іван Овечко

Грамоти подяки

Жертводавці, які зложили на побудову пам'ятника Шевченкові даток в сумі $ 25 — або більше, отримали пам'яткову, мистецьку „Грамоту Подяки" з кольоровим автопортретом Тараса Шевченка. Грамоту Подяки треба вважати не тільки прикрасою кожного українського дому, але й головно публічним признанням зразкового виконання національного обов'язку та свідоцтвом глибокої пошани й любови до Великого Кобзаря.

Краєвий Комітет Пам'ятника Шевченкові видав 3124 почесні Грамоти Подяки, з них: індівідуальним жертводавцям — 2339 та українським установам і організаціям — 785.

Жертводавці, які внесли даток від $ 11.- до $ 24.-, отримають листи з закликом доповнити свій даток до суми $ 25.. Це можуть зробити і ті жертводавці, які зложили даток у сумі $ 10.- або менше долярів, щоб придбати собі почесну Грамоту Подяки. Імена всіх жертводавців, зокрема з почесними Грамотами Подяки, будуть надруковані в Ювілейній Золотій Книзі, що буде видана на пам'ятку цієї історичної акції. Примірник цієї Золотої Книги буде вмурований у фундамент пам'ятника Шевченкові на вічні часи.

21-го вересня 1963 року відбудеться Благословення Площі під пам'ятник Шевченкові у Вашинґтоні. В цій урочистості відбудеться зустріч українського громадянства з високими достойниками уряду ЗДА та американського політичного життя.

Все українське громадянство, всі українські організації та установи повинні взяти участь у цих святкуваннях, для чого мають зголоситися негайно на адресу Комітету: Shevchenko Memorial Committee of America 302-304 W. 13th St. New York 14, N.Y.

Поворот д-ра Петришина-Денеґи з дослідної подорожі по країні Маї

Шикаґо (В.Н.). — На початку цього тижня вернувся із своєї антропологічно-археологічної подорожі по країні Маї в Центральній Америці наш відомий антрополог, професор д-р Ярослав Б. Петришин-Денеґа. У своїй подорожі, що включала етнографічні території бувшої імперії Маї, наш дослідник відвідав навіть найдальші закутини цієї леґендарної країни, часто з найбільшими труднощами пробиваючись до них крізь гущі диких джунґлів, пішки, верхи або коли й цими засобами тяжко було добитися до цілі, тоді уживаючи гелікоптера. У своїй наполегливості д-р Петришин продістався до таких археологічних селищ, що про них досі немає навіть згадки у публікаціях про імперію Маї. До таких селищ належить, наприклад, Мульчік — з найкращими фресками в цілій країні, які, без сумніву, треба уважати, на думку нашого дослідника, за багато вартісніші з мистецького боку, ніж досі з Бонампаку.

Як відомо, країна Маї мала найбільш розвинену цивілізацію у Західній гемісфері в перших сторіччях після Хр., — тоді, коли Европа знаходилася в духовому і інтелектуальному занепадові. Ці незвичайні місця з точки зору культурознавчої антропології і американістики є предметом основних студій нашого молодого науковця. Його часті подорожі до тих історичних місць Центральної Америки (як от до Таваско, Чія-пасу, Кампече, Північний Юкатан, Кінтана Роо, Ґватемаля та обидва Гондураси) і дослідження на місцях, включно з студіями майських мов та кабінетними працями — дають найкращу запоруку, що публікація про культури майського народу становитиме один із найповажніших творів у цій ділянці в світлі найновіших відкрить його самого та інших науковців.

Закінчення навчального року в танковій школі І. Голубовської

Цьогорічний попис танкової школи Ірини Голубовської був особливий, бо 20 літ сповнилося з того часу, як вона стала вчити танку. Молода дівчина ставила тоді перші кроки в тому напрямку. Хоч виростала в мішаній родині та серед чужого оточення, вона й у рідному їй Краєві зуміла передати своє вміння українським дітям.

Далеко від того початку проходив теперішній ювілейний вечір. Програма його була поділена на дві частини. У першій переважали групові танки з кількома солістками. Друга частина складалася з сольових виступів та танкових дуетів чи невеликих групових композицій.

Групові танки виявили притаманну І. Голубовській легкість і рухливість. Від найлегшого танку з ляльками до складної „Катерини" — всюди покладено натиск на свобідний вираз, на невимушений ефект. Це тим більше вражає в народніх танках, де темперамент часто заглушує думку. Але в школі І. Голубовської цього немає. — тут кожен цикл танку різниться від попереднього новим виразом. Можна дискутувати, чи така далекойдуча „стилізація" народніх танків завжди доцільна. Але це в кожному разі смілива спроба, що має свою мистецьку вартість.

Головні танкові точки виконали дві групи. У групі „А" танцювали Н. Білик, З. Борецька, Р. Горбова, З. Демчишин, Н. Кобрин, І. Колодій, С. Макух, Олена й Уляна Михайлюк, Віра Орльок, М. Хапко, Т. Цісик. У групі „Б" виступали — У. Береза, Дж. Боячук, М. Возьна, Дж. Карбовська, П. Кіт, В. Х. Козак, І. і Г. Майчук, Л. Майхрович, Л. Назар, К. і О. Одежинські, М. Орльок, М. Ратич, М. Савицька, Т. Сусяк.

Найкращим груповим виступом можна вважати „Вальс" до музики Штравса, що його Ірина Голубовська гарно змодернізувала. Розбивши танкову цілість на уривки, вона надала їм фраґментарної легкости. Десь загубилась одноманітність вальсового кроку, а найважніше — його скованість, усюди тільки елемент вальсу і його чар.

Друга частина показала сольові виступи школи. „Серенада" Моцарта може була надто складним завданням для молоденьких солісток. Однак поодинокі фраґменти захоплювали (Танок аморків, а вичуття стилю було бездоганне. Найкращим виступом у цій частині програми був „Метелик і троянда" (музика Штравса). Обидві солістки — Ірка Дмитришин і Ляля Матла виказали зрозуміння сюжету й добре технічне вміння, і, хоч ідея цього танку нескладна, то це дало йому власне гармонійну цілість. Треба відмітити „Колискову" (муз. Барвінського) у виконанні Ксені Федорів, „Балеріну" (муз. Офенбаха) у виконанні Лялі Матли і „Угорський танок" у виконанні Ірки Дмитришин.

На закінчення виступила пара танцюристок Жанет Рене і Маріст Марто (сестри Озарків), що не походять зі школи Ірини Голубовської. Це професійні танкові сили, що погодились, із приязни до ювілятки, виконати танок в її постанові. Цього кастилійського танку „Ґранд і ґрандеса" (муз. Абеніза) не можна назвати тільки стилізацією. Це була радше сублімація того напруженого руху, того вюнкого вигину, що його знає еспанський танок. В інтерпретації обох танцюристок все стало лиш натяком, лиш відгуком танкової пристрасти. Знов позначився тут вплив І. Голубовської, що має свій питомий підхід до народніх танків. Як інтерпретацію, так і виконання обох танцюристок не можна порівнювати з виступами учениць її школи; це радше візитівка її власних танкових концепцій із часу її власних виступів на сцені.

Отак запрезентувала нам Ірина Голубовська свій танковий дорібок. Коли б долучити до того її танкові курси в Ню Йорку, Нюарку й Вашинґтоні, то підсумки були б куди величніші. Але несприятливі умовинни не дозволили їй цього зробити. Одна тільки танкова група у Філядельфії засвідчила про її талант і своєрідний підхід до танкового мистецтва.

Але й цього доволі. В Ірини Голубовської цінимо тонке розуміння виразового танку з особливим відпечатком віденської школи. А також завзяття, з яким відстоює цю ділянку мистецької й педагогічної праці.

Л. Б.

Іспит-концерт Української Музичної Студії в Шикаґо

Проф. Ігор Білогруд, видатний наш піяніст, композитор і досвідчений педагог, майже від перших днів по своєму приїзді до Америки веде в Шикаґо Музичну Студію, і це вже стало в нього звичаєм улаштовувати по закінченні кожного шкільного року прилюдний іспит-концерт своїх учнів. Теперішній, 12-ий з черги, річний виступ його Студії відбувся 22 червня в музичній залі Будинку Мистецтв.

Участь взяли такі учні Студії: Бітріс Гейвал, Андрій Кассараба, Ліза Петренко, Ляриса Яхторович, Ірина Голод, Галя Васинчук, Іван Лепкалюк, Олександер Куріца, Марта Петрина, Юрій Куріца, Тома Бобаль, Олександер Бараболяк, Ю. Струтинський, Олена Петрина, Лавра Білогруд, Яків Петренко, Катерина Кассіяні, Степан Богач, Маріянна Оленич Ірина Савка, Роксоляна Хамів, Орест Городиський, Марта Ястрембська, Галина Сокульська, Наталія Колішинська, Варвара Буката, Ліля Сокульська, Рута Панчук, Андрій Заяць, Марта Гарасовська, Ляриса Лапичак, Тарас Ліськевич, Марія Брикайло, Євгенія Петренко, Дмитро Лапичак, Юрій Лінник, Людмила Петренко, Арета Вавришин і Катерина Сеник.

Велика кількість учнів Студії, учасників виступу, — це в житті місцевої української громади відрадне явище. Воно свідчить про те, що наші громадяни розуміють потребу дати своїм дітям музичну освіту. Свідчить також і про популярність Студії проф. Білогруда, що її вона має серед місцевого українського громадянства.

Цікава й різноманітна програма іспиту-концерту складалася з творів Баха, Бетговена, Брамса, Ґріґа, Ліста, Моцарта, Шопена, Шуберта, Чайковського, Штравса, Мошковського, Бородіна та інших композиторів. Українську музику репрезентували твори Лисенка, Ревуцького та Барвінського. Ці музичні твори ступенувалися від простіших, доступних найменшим виконавцям програми, між якими були діти, мабуть, коло 5 років віком, аж до таких складних, щодо потрібної для їх виконання вправности, творів, як Мадярська Рапсодія ч. 5 Ліста і Рапсодія Ґ-мінор оп. 79 ч. 2 Брамса, що їх виконували зааванcовані в музиці студенти, виказуючи високий ступінь техніки володіння інструментом і добре розуміння ідеї композитора. А втім, відповідно до ступеня свойого вишколу, всі учасники концерту грали дуже добре і, хто бував на попередніх виступах Студії, той напевно дивувався, як з року-в-рік зростає музична вправність тієї молоді, що виступала в минулих роках, та що навіть маленькі початковці дуже багато осягнули за перший рік свойого навчання.

Дуже добра метода, що її застосовує проф. Білогруд, приготовляючи своїх учнів до прилюдних виступів, це те, що всі вони грають напам'ять, без нот. Це розвиває музичну і моторично-рухову пам'ять учнів і дає їм змогу зосереджувати свою увагу на експресії виконання. Також доброю методою треба визнати включування в програми прилюдних виступів Студії по кілька творів для виконання „на чотири руки", на двох фортепіянах. Це має надзвичайне значення в підготовці до концертової гри або гри в ансамблі, а також до акомпаніяменту іншим солістам. В програму цьогорічного концерту були включені такі твори на два фортепіяни: „Рондо Б-мінор" з Сюїти ч. 2 Баха - Штайнера, „Джо-Джо Джайґлер" Стівенса, „Адажіо А-міннор" з Концерту на 2 фортепіяна Баха, „Прогулька на пасовище" (обробка американської народної пісні) Ґюйона і „Половецькі танці" з опери „Князь Ігор" Бородіна. Учні, що виконували ці твори, виявили скоординованість не тільки ритму, але й експресії.

Присутні на виступі Студії громадяни нагороджували молодих піяністів щедрими оплесками, виявляючи їм своє признання за добру гру та успіхи в навчанні музики, а їхньому педагогові проф. Білогрудові признання за цінний вклад культурної праці, яку він дає тутешній українській громаді впродовж останніх кільканадцяти років.

О. Л.

З українського життя в Бразилії

Українська мова для студенток

Оо. Василіяни і Сестри Служебниці під час цьогорічних шкільних вакацій для студенток українського походження влаштували курси української мови. Ці курси викликали зацікавлення серед молодих дівчат, доказом чому є до 30 осіб, що їх успішно закінчили.

Пристосовуючись до авдиторії, викладачі застосували новий метод у навчанні. Бралися під увагу дисципліни, які студенти вивчають у бразилійських школах і дещо з тих дисциплін витлумачувано українською мовою. Так було з анатомією: ескіз людської постаті правив за прикладний матеріял, на основі якого вивчали українські назви суглобів, частин тіла, м'язів, кровоносних судин тощо.

Кожне завдання спочатку докладно обмірковували в спільній розмові з викладачем, тоді хтось із слухачів з'ясовував його в усій повноті перед авдиторією, а потім уже на відносну тему кожна студентка складала свою власну письмову працю. У навчанні особливо наголошувалось вміння правильно будувати речення.

Студенток також вчили співати українських народних пісень, які належно пояснювали. Навчання провадилося щодня, починалося воно о 2-ій годині по обіді молитвою в українській мові. Самі студентки визнали, що ці курси розбудили в них любов до дальшого вивчення рідної мови.

Українське жіноцтво в Куритибі

Не помилимось, коли скажемо, що найбільше відчувається українського пульсу в жіночій організації при Хліборобсько - Освітньому Союзі в Куритибі. Засідання Управи цієї організації, як також загальні жіночі збори завжди провадяться українською мовою. Зміст праці — також переважно український.

Наше куритибське жіноцтво щороку влаштовує курси виготовлення і виставки писанок, що завжди користуються успіхом серед довколишнього населення та знаходять відгомін в бразилійській пресі. Багато уваги віддається культивуванню української народньої ноші з різних земель України. Теж кожного року провадиться прилюдний огляд строїв на „Українських Вечерницях", які в Куритибі стали вже традицією і на них завжди стараються потрапити не тільки українці, а й особи різних інших національностей. Ці „Вечерниці" здобули собі добру славу.

Тепер жінки Куритиби плянують скликати загальний з'їзд жінок Бразилії, який започаткував би об'єднання всього нашого жіноцтва на цьому терені, бо крім жіночої організації при „ХОС", маємо ще жіночі зосередження при обох наших Церквах та жіночу організацію при Товаристві „Соборність" у Сан Павлі.

За окремою редакцією, на чолі з панею Наталією Лисою, при місцевому часописі „Хлібороб" щомісяця виходить спеціяльна „Жіноча Сторінка", яка користується помітним успіхом не тільки серед жінок, а й серед всіх читачів названого пресового органу.

Свято Матері в колонії Ранкадор

Маленька і закинута між іншими, українська колонія Ранкадор цього року справляла Свято Матері. Організовано його під проводом українських Сестер Служебниць. По вечірні в церкві багато людей зійшлося до народного дому. Залю тут заздалегідь прикрасили зеленню, а на видніших місцях були написи в честь Української Матері.

Коли відкрилася сцена, численні глядачі побачили гурт дітей. Кожне з них мало на своєму одязі велику літеру „М", що означає Мама. Присутніх матерів привітав п. Августин Онисько. Пізніше заспівали діти. З доповіддю про значення Свята Матері виступила панна Розалія Хмільовська..

Художня програма складалася з деклямацій та вистави „Поворот блудного сина". Вірші відчитали чотирнадцять дітей, у виставі взяли участь одинадцять осіб. На закінчення ще додатково виступило дванадцять дівчат в українських народніх строях, які проспівали пісню та показали гімнастичні вправи. Всі місцеві українці, а також запрошені чужинці, були вдоволені з програми.

Мих. Килимний

КОРОЛЕВИ СОЮЗІВКИ

Титул „Міс Союзівки" на роки 1956 - 1963 здобули красуні, що їх фота подані нижче. (Бракує тільки фотографії Тамари Сагайдачної, що була обрана Міс Союзівкою на 1956 рік).

ЛЕСЯ ВАСЬКІВ
1957

ДЗВІНКА КРАВЦІВ
1958

ВАРВАРА СКРОБАЛО
1959

ОРИСЯ МАЧУК
1960

НАНА ОЛЕСНИЦЬКА
1961

ВІРА КОТЕЛЕВЕЦЬ
1962

ЛЯРИСА РОГОВСЬКА
1963

„МІСС СОЮЗІВКА"
1964

Алекс Бережний в Ню Йорку

Після успішного турне по середущих стейтах та Гаваях Алекс Бережний повернувся до Ню Йорку. Тут він плянує перебути кілька місяців, щоб підготовити спеціяльну програму для театрів та телевізії для країн Південної Америки.

Перші концерти будуть в січні 1964 року в театрах „Готель Американа" та „Татя" в Сан Хуані, Порто Ріко.

10-го лютого виступить в театрі „Кольон" в столиці Колюмбії Боготі, а також відвідає міста Баранкія, Калі, Медеін. Після Колюмбії відвідає Перу і Еквадор. Від 15 березня до 15 квітня працюватиме у Венесуелі. В цій країні 15 днів виступатиме в телевізійній сітці країни „Шов де Рені", а інші дні в театрах Каракасу, Маракая, Валенсії і Маракаїбо.

Весною 1964 року виїде до Еспанії, де на протязі трьох місяців даватиме концерти в туристичному центрі еспанської Рів'єри — Коста Брава, а потім відвідає Францію, Англію, Німеччину й Швайцарію.

Українці, які проживають у столицях та великих містах вищезгаданих країн, матимуть можливість бачити свого земляка в кращих театрах тих країн та телевізії. Про місце й дату виступів буде повідомлятися у місцевих газетах. Ансамбль Алекса Бережного збільшується та укомплектовується кращими силами. В червні прибули чотири нові танцюристи з Еспанії. Труднощі, які він мав у попередніх роках, поступово поборюються. Число контрактів збільшується з кожним днем. Деякі контракти уже підписані на 1965 - 66роки. У жовтні місяці, перед від'їздом до Південної Америки, Алекс дасть кілька концертів у ЗДА, а саме: у Вашинґтоні — 18 жовтня, Ню Йорку — 19 жовтня (Тавн Гол), Питсбурґу — 25 жовтня (Корнеґі Мюзік Гол), Філядельфія — 26 жовтня (Тавн Гол), Гартфорді — 27 жовтня (Бушнел Театр), а також в Маямі і Насао (англійський острів). Короткий перелік досягнень за минулий рік та плян виступів в майбутньому говорять про неабиякі творчі й організаторські здібності нашого молодого артиста. Той, хто має або щось мав із театральним життям, добре знає, з якими труднощами кожний артист пробиває собі дорогу у світ.

М. Д.

ГОТУЙМОСЯ ДО ВАШИНҐТОНУ НА 21 ВЕРЕСНЯ 1963 РОКУ — ДЕНЬ ДЕДИКАЦІЇ ПЛОЩІ ПІД ПАМ'ЯТНИК ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ!

Пакістан не буде в'язатись з Пейпінґом

Вашинґтон. — Президент Кеннеді заявив на своїй останній пресовій конференції в минулий четвер 12 ц. м., що він переконаний, що Пакістан залишиться союзником Америки і Заходу та що зв'язки Пакістану з комуністичним Китаєм не зайдуть так далеко, щоб пошкодити членству Пакістану в Південно - східньому азійському союзі (СЕАТО). Президент Кеннеді висловив велике стурбування хронічним напруженням, що існує між Пакістаном і Індією та ствердив, що це постійна журба Америки — довести до поправи відносин між тими двома державами, які мають неполаднаний конфлікт за Кашмір.

НАГОДИ, ЩО РАДУЮТЬ ДУШУ, ВЛИВАЮТЬ НАДІЮ

Ніде правди діти, але багато зневіри й песимізму висловлюється сьогодні про наше громадське життя. Залі під час наших імпрез часто світять порожними місцями, самі імпрези часто дефіцитові та й не збільшуються ряди щедрих жертводавців і відданих працівників. Але ці сумні спостереження не завжди оправдані і не доконче віддзеркалюють дійсний стан в нашій громаді. Трапляються бо часто нагоди, про які не пишеться в пресі і не говориться на зборах, але які не менш характеристичні для нашої громади і нашого стану та наставлення і які справді можуть радувати душу та вливають нові надії. До таких не замітних подій можна-б зарахувати й одну з припадкових, товарисько - родинних вечірок під час минулого літнього сезону на Союзівці. Нагода: пані Володимира і д-р Теофіль Демуси відзначали 19-ліття свого щасливого подружжя. Вони разом із своїми найближчими приятелями проводили вечір в гостинній приймній пані Лідії та д-ра Романа Смиків у „Полтаві". При цьому дружні, щирі розмови і про минуле, і про теперішнє і про майбутнє, і про п'ятьох синів-соколів п-ва Демусів, і про дотепних кількалітніх „Горошка" і Марка Симків і про Андрійка і „Юю" Горчинських, та подібну іншу надію своїх батьків та майбутнє своєї громади. Результат: 47 долярів на фонд „Веселки" (д-р Петро і д-р Ольга Мацюки $10, д-р Уляна Лоза $2, д-р Роман і Ліда Смики $10, Іванна Горчинська $5, д-р Д. Кострубʼяк $10 та ювіляти — д-р Теофіль і Володимира Демуси $10). І як таку зустріч - вечірку не „увіковічнити" на фотознімці? Сидять (зліва): д-р Уляна Лоза, о. Любомир Гузар, пані Володимира і д-р Теофіль Демуси. Стоять (зліва): д-р Роман Смик, Іван Керницький (Ікер), пані Квітка Стецюк, пані О. Близнак, пані Ліда Смик, проф. В. Стецюк і пані Іванна Горчинська.

Ріта Хоменко — виступить з концертами в ЗДА

Ріта Хоменко

З кінцем серпня ц. р. прибула до ЗДА із Бразилії відома уже українцям у ЗДА із своїх концертових виступів у 1959 р. співачка Ріта Хоменко. Перебуваючи постійно в Ріо де Жанейро в Бразилії, вона в місцевому Оперному Театрі й останніми роками виступала із своїми концертами в радіо і телевізії, зокрема у програмах, що їх улаштовує бразилійське міністерство виховання. Прибула Ріта Хоменко до ЗДА разом із своїм чоловіком лікарем, який бере участь у міжнародному медичному конґресі, що відбувається у Вашинґтоні. Ріта Хоменко плянує виступити із своїми концертами в Ню Йорку та в інших українських осередках.

Жиди таврують антисемітизм в СССР

Париж. — Д-р Нагум Голдман, президент Світового Жидівського Конгресу, діставши в 1961 році мандат від Міжнародної конференції про ситуацію жидів в Совєтському Союзі познайомитися з усіма дотичними фактами, склав тепер обширний звіт, в якому докладно змальовує антисемітську систему, існуючу в СССР. Із 490 синаґоґ, існуючих в СССР у 1956 р., залишилось тільки 90. В останньому році закрито синаґоґи в 11 містах. Від 1948 до 1963 року появились тільки 6 книжок в жидівській мові, одна антологія і п'ять книжок неживучих уже авторів. Огляд жидівської літератури появляється 6 разів у році, а з жидівської преси — залишився одинокий часопис на Сибірі, який появляється чотирикратно в тижні накладом 1.000 примірників. Однак за найгостріший вияв антисемітизму Голдман уважає фізичне винищування жидів під плащиком боротьби проти спекуляції. Від 1-го липня 1961 р. до 1 липня 1963 — засуджено в СССР 140 осіб на смерть за „економічні злочини", в тому числі 60 відсотків засуджених були жиди, дармащо жидівське население в СССР становить 1.5 відс. Совєтська пропаґанда називає божниці осередками забороненої торгівлі, а жидівство взагалі — реакційним і паразитним явищем. Д-р Нагум Ґолдман поручає мобілізувати світову публічну опінію проти совєтської політики, наставленої на повне асимілювання всього жидівства в СССР та знищення його, як окремої національно - віровизнаневої громади.

● Крайовий Республіканський Жіночий Клюб в Ню Йорку 30-го вересня вітатиме кол. віце-президента Ричарда М. Ніксона та його дружину в приміщеннях свого Клюбу при 3 Вест 51-ша вулиця з його переселенням до Ню Йорку. 23-го вересня Ніксон промовлятиме в Сиракюзах, Н.Й., і це буде його перший виступ після повороту з Европи, де Ніксон і його родина відпочивали.

Справу війська ОН в Конґо вирішить Генеральна Асамблея

Об'єднані Нації. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй У Тант рішився предкласти Генеральній Асамблеї до вирішення, чи треба продовжити термін перебування міжнародного війська в Конґо поза реченець 31 грудня. ЗДА, Британія, Бельгія і ще деякі держави висловили острах, що коли наприкінці цього року цілком відійде з Конґо міжнародне військо, то швидко потім почнеться там знову міжплемінна громадянська війна, якій центральний уряд не зможе протидіяти, не маючи до того часу зреорганізованої і вишколеної конґолійської армії. Все ж, Совєти, Об'єднана Арабська Республіка, Гана й деякі інші країни настоюють на відкликання міжнародного війська до 31 грудня ц. р., але вони водночас найбільше противилися і тепер противляться переведенню тієї програми вишколу конґолійської армії що її предклав конґолійський уряд Сиріля Адулі. Сам той уряд просить, щоб міжнародне військо залишилось до 30 червня 1964 року.

• ПРАЦЯ •
• HELP WANTED FEMALE •

NURSES—R. N'S

Opening of new wards creates immediate vacancies for registered nurses at GREENPOINT HOSPITAL, BROOKLYN. Salaries $4850—$6290. Annual increasements $240. Shifts differential.—Evenings $520. Nights $370. Uniform allowance $1.55 plus free laundry; low cost meals & accomodation. One month vacation plus 13 holidays. Sick-leave accumulative to 180 days + cost shared H.L.P. Contributory retirement plan plus credit union. Affiliation with Mount Sinai Hospital of New York. Provides intensive post graduate training programs at Mt. Sinai for Greenpoint nurses. Participating nurses are on pay status during training.
For Further Details Contact:
Mount Sinai Liaison Office at

Greenpoit Hospital
Kingsland & Skillman Aves.
BROOKLYN, N.Y.
Call EV 7-3010, ext. 271/272

Оперейторки
POWER SEWING
МАШИНІ
ОПЕРЕЙТОРКИ
з досвідом при шитті комплетного одягу.
George Lewis Mfg. Company
61 1st Ave., Paterson, N. J.
ARmory 8-6440

ГОСПОДИНЯ
Досвід, рекомендації, анг. мова, ввічлива до дітей, варення тільки для дітей, власна кімната, лазничка, TV, друга поміч, $60 на початок.
MANHASSET, L. I.
516 MA 7-4185

ГОСПОДИНЯ
Спання на місці, власна кімната, хар, присм. дім Mill Basin Brooklyn, 2 дорослих, 1 дитина в школі, легке варення, $50 тижнево. Вимагається останніх рекомендацій. Добра нагода.
Тел:.
CL 2-3191 or RN 3-7199
після 5-ої год. веч.

НА ПОСТІЙНУ ПРАЦЮ ЧЕРЕЗ ЦІЛИЙ РІК ПОТРІБНО
ПРИБИРАЛЬНИЦІ
і
КЕЛЬНЕРКИ
ГОЛОСИТИСЬ:
СОЮЗІВКА
Ukrainian National Ass'n Estate
KERHONKSON, N.Y.

• ШУКАЄ ПРАЦІ •

Середнього віку жуцщина
ШУКАЮ ПРАЦІ
на фармі (може бути у вдовиці) за маленьку платню. Навіть годжусь приняти працю тільки за харч і кімнату. Писати на адресу:
Peter Humenny
8903 Arthur Road
Coopersville, Michigan.

• ПРАЦЯ •
• HELP WANTED MALE •

ПОТРІБНО КРАВЦІВ
Спеціяльність жіночий одяг.
Голоситись:
KARINSKA
112 West 44th Street
NEW YORK CITY

STATIONARY ENGINEER
N. Y. C. License
Постійна праця. Досвід при high pressure boilers. Приємна атмосфера праці, юнійні бенефіти і платня. Голоситись особисто: 9 — 1 від пон. до п'ятниці.
Flower & Fifth Ave. Hospitals
5th Ave at 106 St. N. Y. C.
Equal Opportunity Employer.

ЛИВАРНИКИ І ДО ПОЛІРУВАННЯ
Досвід при частинах до лямп з білого металю. Добра платня, постійна праця, приємні умовини. Голоситись:
WOLGRO BRODUCTS INC.
25-20 Skilman Ave., L. I. C.
ST 6-6655

РІЗНИК (БУЧЕР)
з траком як партнер до детайлічної і гуртової крамниці.
ESKOY MEATS
673 Broadway, N. Y. City 12
Phone OR 4-6300. Від 1-3 P. M.

МАШИНІСТИ
2-ої кляси. Досвід при догляді машин. Скоро зростаюча компанія. Праця для цивільних підприємств. Юнійні бенефіти.
Handy Button Machine Co.
50-05 47 th Ave. Woodside, N.Y.
1 block So. Queens Blvd.
HI 6-1900

• ПРАЦЯ •
• MALE & FEMALE •

Attention
HOUSEKEEPERS
Cooks, Maids Couples.
Day workers. Work in beautiful Great Neck Area. Mature. Housekeeper $60 week. One who likes children own room, bath, other household help.
Greatneck Employment Agency
24 Middleneck Road
516 HU 7-7764

EAST SIDE AGENCY
167 E. 86 St. EN 9-8383
Потребує мужчин і жінок. Спання на місці або ні — прибиральниці, кухарки, до товариства, господині, медсестри, шофери, льокаї і господарі.

• ШКОЛИ І КУРСИ •

Мейор ВАҐНЕР проклямував: „Тиждень Науки англійської мови". Для ліпшого зрозуміння ліпша праця.
LANGUAGE CENTER
пропонує
ОСІННІ КУРСИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
також
французької, еспанської, італійської, німецької, російської і еврейської.
LANGUAGE CENTER
155 West 72nd Street, Room 301
TR 4-9928

• REAL ESTATE •

ДІМ НА ПРОДАЖ
6 род. S. 18th St., Newark, N. J. в околиці всі білі, порожний апартамент для купця, дім в доброму стані, великі кімнати, річний дохід $4 800, жадає — $27.500.
Call MA 2-1944

3 РОД. ДІМ і ҐРОСЕРНЯ
в Ню Йорку. Близько сабвею. Можна купити разом або окремо.
Тел.: ST 2-9530

ОДНОРОДИННИЙ ДІМ
Мурований, 9 кімнат і ґараж на 2 авта. Прихід на місяць $1.500 в Bronx, N. Y. Чудова секція.
Tel.: OL 5-2018
E. Gasyn
1937 Switing Ave.
Bronx 61, N.Y.

PORT WACHINGTON
Оцінено на $38.000
4 спальні "colonial", елеґантний дім. 1½ лазнички, доск. положення біля поїзду, шкіл і склепів. 110 × 135, ґараж на 2 авта. Вел. патіо з комином. Фрізер на 385 фт. харчу + вел. холодільник в підвалі.
516 PO 7-3934

WILLIAMSTON, N. J.
11 акр. кур. фарма, на 12,000 курей, авт. харчування і вода, всі влаштування. 7 кім. дім, 4 спальні + пральня. Парове олив. огрівання, холодільня, окр. крамниця, автом. пральня, "air conditioned", ґараж на два авта. Власник іде на пенсію.
Цінить $21.500.
NA 9-8431

БОНҐАЛА
на 50 приміщень в околиці Кетскіл. 2 год. від Ню Йорку, над озером, фільтрований басейн, всі вигоди, вкл. 5 кім. зимовий дім.
Box 60 A
ELLENVILLE, N. Y.

Ozone Park
RADIO ESTATES
НОВИЙ 2-РОДИННИЙ ДІМ
• Мурований фронт
• 6 на 6
• 1½ лазн. кожний апарт.
• ґараж
• 8 ft. підвалля
• легкі мортґ. сплати
• $36,990
Cross Bay Blvd., West on Pitkin Avenue — Model on Left.
EAGLE — Sales Agent VI 3-3202

• НАУКА — ЛЕКЦІЇ •

Не продаємо —
САЛЬОНОВИЙ ТАНОК.
МИ ВЧИМО
• БЕЗ КОНТРАКТУ •
Приватно або групово
MURRAY KOSSOVER
School of Dancing
Реєстрація для віку 8-17 також. Відкрито 12-10, субота 12-8, неділя 2-7.
MU 6-5543
HOTEL BRESLIN
B'way при 29 вулиці
Вповні охолоджено

• SERVICE •

МАСАЖІ для МУЖЧИН
тільки в Менгетені.
Поліпшують циркуляцію усмирюють болі, дуже відсвіжують, приємне почуття. В студіо Ню Йорк — $5.00, у вашому домі — $6.00. Масажі голови електричні, подвійні масажі і масажі цілого тіла. Від 8 A.M. — 10 P.M.
S. Schlenoff (Lic. No. 87573)
AL 5-7029 If no ans. CH 36872

ЧУЖИНЦІ ПЕРЕМОЖЦІ НА ТУРНІРІ ТЕНІСУ У ФОРЕСТ ГІЛЛС

Минулої неділі, 8 вересня, закінчилися на кортах у Форест Гіллс, Н. Й., змагання за індивідуальну першість ЗДА в тенісі. Переможцями вийшли вперше від довшого часу в обидвох конкуренціях, чоловіків та жінок, південні сусіди ЗДА. Молодий мехіканець Рафаель Осуна виграв переконливо зустріч у півфіналі з американським кандидатом на першуна Чаком МекКінлі та у фіналі з другим американцем Френком Фрелінґом. Молодий Осуна є студентом Університету Південної Каліфорнії. Переможений у півфіналі Чак МекКінлі, як першун турніру у Вімбледоні, був оцінюваний, як найсильніший кандидат на чемпіона цих першостей ЗДА.

В конкуренції жінок славна вже раніше бразилійка Марія Буено, яка в минулих двох роках через недугу печінки грала значно слабше своєї звичайної форми, виказала в цих першостях високу клясу гри і бравурно перемогла у фіналі сильну австралійку Марґарету Сміт вислідом 7 : 5, 6 : 4. Фінальні змагання жінок проходили зі змінним щастям і були хвилини, коли австралійка вела в першому, а опісля в другому сеті. Знавці твердять, що змустріч Буено — Сміт була найкращою клясою гри тенісу жінок у Форест Гіллс від багатьох років.

в. с.

• BUSINESS OPPORTUNITY •

НА ПРОДАЖ
ҐРОСЕРНЯ і БУДИНОК
в дуже добрій дільниці Throggs Neck, Bronx, наріж. посілість також має 50 × 100 екстра на паркування. 2 бльоки. Вел. комора. Досконала нагода. Тел. власника — TA 4-8267

FRANKLIN SQUARE
ПРОДАЖ ЗІ СТРАТОЮ
Добре просперуюча пекарня продасться сейчас з причини недуги. Про близчі інформації дзвонити до аґента.
SCHIMKUS, 516 IV 5-1822
739 Hempstead Tpke
Franklin Square
(10 бльоків на схід від Plattd. Park-y)

FRANCHISED ICE CREAM STORE
Один з найліпше положених на Таймс Сквері. Ідеальне для подружжя або спільників. Потрібно готівки $25.000. Доскон. купно, спішіть. Тел. власника:
LA 4-3036

ҐРОСЕРНЯ
з влаштуванням на ґросерню і м'ясарню. Засн. 1928 р. Відпов. на делікатессен. Також 2 мур. будинок. Продається разом або окремо. Бизнес дає $1200 тижнево. Доск. нагода. Оглиньте. Тел. власника FL 9-6370

РЕСТОРАН і ТАВЕРНА
Oyster Bay, L. I. — залишається помешкання з 4½ кімнат. Добре постав. бизнес на 60 осіб. Продається тільки через недугу за $20,000. $300 рент, Parkway, продасться також бизнес і посілість з втратою за $45,000. Досконале купно, оглиньте.
Власник 516 WA 2-5955

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

НЕДІЛЯ,
15-го ВЕРЕСНЯ 1963 р.:

САВТПОРТ, Конн. Трикварталыні збори Т-ва ім. Т. Шевченка Відд. 84, о год. 4-ій по пол. в приміщенні УНДому, 279 Савтпорт, Конн. На зборах буде обговорювано справу посвячення Площі під пам'ят. Шевченка у Вашинґтоні. Д.К. Пригадується, що в суботу 28 вересня ц. р. відбудеться бенкет у Ню Гейвен, Конн. — О. Галетій, секр.

• РІЗНЕ •

НОВИЙ і УЖИВАНИЙ ОДЯГ
відповідний на висилку до ЕВРОПИ.

Чол. убрання (уж.) від	$ 8.00
Чол. убран. (нові) від	15.00
Чол. плащі (уж.) від	8.00
Чол. плащі (нові) від	15.00
Жін. плащі (нові) від	7.00
Жін. дощевики (нові) від	6.90
Жін. суконки (шовк, вовна) від	8.00
Муж. 100 % вовняні штани (уживані) від	4.00

Szabadi de Lux
1575 3rd Avenue
(bet. 88th & 89th Streets)
NEW YORK CITY
TR 6-7460
Відкрито:
від 10:00 рано до 7:00 веч., від понед. до суботи вкл.

ПОДОРОЖУЙТЕ через
COSMOS
найбільш досвідчене
БЮРО ПОДОРОЖЕЙ
І ТУР на УКРАЇНУ, СОВЄТСЬКИЙ СОЮЗ і СХІДНЮ ЕВРОПУ.
через COSMOS
Відвідайте своїх кревних у всіх частинах Сов. Союзу.
За всіми інформаціями пишіть або телефонуйте:
COSMOS TRAVEL BUREAU
45 W. 45th Street
NEW YORK 36, N. Y.
Phone: CI 5-7711

• RESTAURANT •

Танець це приємність! Охолоджений комфортово влаштований клюб. Чудова музика Chic Morrison'a і його оркестра. Запрошується Пань. "Coctail Lounge"
La Martinique
В будні мінімум $1.55, в суботи $1.75.
57 W. 57. STR.
at 6. Avenue
PL 2-2234

Купуйте в підприємствах, що оголошуються в „Свободі"

Cafe Geiger
ШТУЧНО ХОЛОДЖЕНА
206 E. 86 St.
(b. 2 & 3 Ave.)
NEW YORK
Tel.: RE 4-4428
Inh.: Helmut Vollmer
Щоденно КОНЦЕРТ від год. 4:00
Найліпша нім. кухня — Ланчі — Обіди
Знамените печиво з власної пекарні.

Trident Savings and Loan Association of Chicago, Illinois

SAVE MAIL

ПОШТОВА СКРИНКА Є БАНКОВОЮ ФІЛІЄЮ ДЛЯ ОЩАДНОСТЕЙ „ТРАЙДЕНТА"

МИ ОПЛАЧУЄМО ПОШТУ. ВИ ОДЕРЖУЄТЕ ОПЛАЧЕНІ ЗААДРЕСОВАНІ КОВЕРТИ ДЛЯ ВСІХ ВАШИХ ОЩАДНОСТЕЙ, КОЛИ ВИ ЇХ ВКЛАДАЄТЕ ЧИ ВИБИРАЄТЕ.

ВАШІ ГРОШІ Є ВСЕ ОБЕЗПЕЧЕНІ

НІХТО З НАШИХ КЛІЄНТІВ НЕ СТРАТИВ ЦЕНТА ПОСИЛАЮЧИ НАМ ЧЕКИ, АБО ОДЕРЖУЮЧИ ЧЕКИ ВІД НАС. ЗРОЗУМІЛО, ЩО ВАШІ ОЩАДНОСТИ Є ОБЕЗПЕЧЕНІ ДО

$10,000.00

ЧЕРЕЗ ФЕДЕРАЛ СЕЙВІНҐС ЕНД ЛОВН ІНШУРЕНС КОРПОРЕЙШЕН

ВАШІ ГРОШІ ПРОЦЕНТУЮТЬСЯ 4½ РІЧНО І КОЖНОЧАСНО СУМА ДОДАНА ДО ВАШОГО КОНТА ПЕРЕД 15-ИМ ЯКОГОНЕБУДЬ МІСЯЦЯ, ПРИНЕСЕ ВАМ ПОВНИЙ ВІДСОТОК ЗА ЦІЛИЙ МІСЯЦЬ.

ПИШІТЬ АБО ЖАДАЙТЕ ТЕЛЕФОНІЧНО НАШОЇ „ЩАДИ ПОШТОЮ" ЛІТЕРАТУРИ, ПОТРІБНОЇ ВАМ ДЛЯ ЗАПОЧАТКУВАННЯ ВИГІДНОГО І КОРИСНОГО ПЛЯНУ ОЩАДЖУВАННЯ.

4 ½% PER ANNUM CURRENT RATE
GOLDEN ANNIVERSARY
1913-1963 TRIDENT
INSURED
ALL SAVINGS ACCOUNTS!
TRIDENT SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

COSMOS PARCELS EXPRESS Corp.
(LICENSED by VNESHPOSILTORGH)

Ввічливо повідомляємо всіх наших давніх клієнтів і багато нових, що тепер висилають через нашу фірму, що достава пакунків до СССР продовжується.

Маємо уповноваження в/о ВНЕШПОСИЛТОРГУ відправляти ВИСИЛКУ ПАКУНКІВ, за які ми ґарантуємо доставу і то дуже СКОРУ.

Всі наші ВІДДІЛИ мають великий ВИБІР ТОВАРІВ (текстильні, шкіра і т. д.), по дуже спріятливих цінах. Наші відділи, подані внизу, дають найліпшу обслугу та спеціяльну увагу до кожного клієнта.

NEW YORK 3, N. Y. — 39 Second Ave.	AL 4-5456
NEW YORK 11, N. . — 135 — W. 14th St.	CH 3-2583
BROOKLYN 11, N. Y. — 370 Union Ave.	EV 4-4952
BROOKLYN 7, N. Y. — 600 Sutter Ave.	DI 5-8808
ATHOL, Mass. — 61 Mt. Pleasant Street	CH 9-6245
BOSTON 18, Mass. — 271 Shawmut Avenue	LI 2-1767
SOUTH BOSTON, Mass. — 359 West Broadway	268-0068
BUFFALO 6, N. Y. — 332 Fillmore Avenue	TL 6-2674
CHICAGO 22, Ill. — 2222 W. Chicago Ave.	BR 8-6966
CHICAGO 8, Ill. — 3212 S. Halsted Street	WA 5-2737
CLEVELAND 13, Ohio — 904 Literary Road	TO 1-1068
DETROIT, Mich. — 7300 Michigan Avenue	VI 1-5355
GRAND RAPIDS, Mich. — 606 Bridge St. N. W.	OL 8-2256
HAMTRAMCK, Mich. — 11333 Jos. Campau	TO 7-1575
HARTFORD 14, Conn. — 200 Franklin Ave.	Tel.: 233-8030 246-0215
IRVINGTON 11, N. J. — 762 Springfield Ave.	ES 2-4685
LOS ANGELES 22, Calif. — 960 So. Atlantic Blvd.	AN 1-2994
LAKEWOOD, N. J. — 126 — 4th Street	FO 3-8569
NEWARK 3, N. J. — 428 Springfield Ave.	BI 3-1797
NEW HAVEN, Conn. —509 Congress Ave.	LO 2-1446
PATERSON 1, N. J. — 99 Main Street	MU 4-4619
PASSAIC, N. J. — 176 Market Street	GR 2-6387
PHILADELPHIA 23, Pa. — 530 W. Girard Ave.	PO 5-5892
PITTSBURGH 3, Pa. — 1015 E. Carson St.	HU 1-2750
SAN FRANCISCO, Calif. — 2076 Sutter Street	FI 6-1571
WATERBURY, Conn. — 6 John Street	PL 6-6766
WORCESTER, Mass. — 174 Millbury St.	SW 8-2868
YOUNGSTOWN 3, Ohio — 21 — 5th Avenue	RI 3-0440
YONKERS, N. Y. — 235 Nepperhan Avenue	GR 6-2781

Вже введено НОВИЙ РІД обслужування щодо замовлень дарунків у самому СССР
на основі ДОГОВОРУ, підписаного із в/о „ВНЕШПОСИЛТОРГОМ"
COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.
приймає
ЗАМОВЛЕННЯ НА ОПЛАЧЕНІ ДАРУНКИ для Ваших свояків в СССР.
— Ви тут платите повну вартість дарунку —
— Достава від 5 — 70 днів —

• АВТОМОБІЛІ • МАШИНИ ДО ПРАННЯ
• ХОЛОДІЛЬНИКИ • ТЕЛЕВІЗІЇ
• ПИЛОСМОКИ • РОВЕРИ
• МАШИНИ ДО ШИТТЯ
СОТНІ ПРЕДМЕТІВ ДО ВИБОРУ.

За повними інформаціями і каталогом звертаєтесь до головного бюра
Cosmos Parcels Express, Corp.
45 W. 45th Street — NEW YORK 36, N. Y.
Tel.: CI 5-7905

ARKA Company DEPARTMENT STORE
48 E. 7th St.
Tel.: GR 3-3550, New York City
...і знова до школи. ШКІЛЬНІ КНИЖКИ тільки в АРЦІ.

ВИСИЛКОВЕ БЮРО
Roman Parcel Service
141 2nd Ave., New York City
Tel.: GR 5-7430
— висилає —
ПАЧКИ з ОДЯГОМ І ХАРЧЕВІ
На складі всі потрібні товари по низьких цінах.

• КНИЖКИ •

КНИГОСПІЛКА
Історія України-Руси
10 томів (11 вел. книг)
$82.50
Іван ФРАНКО
20-томова збірка художніх творів $76.50
Найкращий підручник для дітей тут роджених. В кінці читанки є українсько-англійський словник на всі слова, що зустрічаються в тексті. Школам та книгарням знижка.
Замовлення надсилати на адресу:
Knyho-Spilka Publishing Co.
318 East 9th Street
New York 3, N.Y.

ЛЕКЦІЯ ТАНКУ ДЛЯ МОЛОДИХ ЛЮДЕЙ
Ви бачили оголошення Murray Kossover Школи танку в нашій газеті. Додатково до кляси дорослих, ця добре відома школа танку, приймає теж молодь від 8-17 літ до окремої кляси.
(Огол.)

ЗЕЛА, ЯКІ БУЛИ УЖИВАНІ ВІД ТИСЯЧУ РОКІВ І ПРИНОСИЛИ ПОЛЕГШУ ПРИ ВАГАТЬОХ НЕДОМАГАННЯХ
ПОРУЧАЄМО ТАКІ:
На ревматизм — Elde Root 100 пігулок — $4.00;
На болі нирок і міхура — Hebkaps, No. 85 — 100 пігулок — $4.00;
На високе тиснення крови — H.B.T. — 100 піг. — $4.00;
На нерви — зелові пігулки No. 91 — 100 піг. — $4.00;
При „зміні життя" — Hot Flashes Corn Seal Compound пігулки, 100 — $4.50;
При запаленні жовчевого мішочка — GBT пігулки — 100 — $4.00;
При болях шлунка Ulcerine — сконцентрований екстракт зел — 1½-місячне лічення — $6.50.
KIEHL PHARMACY, Inc.
заснована 1851.
Chemists and Druggists
109 3rd Avenue
поміж 13-ою і 14-ою вул.
NEW YORK, N. Y.

• FUNERAL DIRECTORS •

Theodore WOLINNIN, Inc.
Директор Похоронного Заведення
123 East 7th Street
NEW YORK, N. Y. (9)
Tel.: GR 5-1437
СОЛІДНА ОБСЛУГА.

ІВАН КОВАЛЬЧИК
FUNERAL HOME
Completely AIR CONDITIONED
Займається ПОХОРОНАМИ в СТЕЙТІ NEW JERSEY.
Ціни приступні для всіх. Обслуга чесна й найкраща. У випадку смутку в родині, кличте, як в день, так і в ночі:
John KOWALCHYK
129 GRAND STREET
(cor. Warren Street)
JERSEY CITY 2, N. J.
Te.: HEnderson 4-5131

Lytwyn & Lytwyn
UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS
AIR CONDITIONED
Обслуга ЩИРА і ЧЕСНА
Our Services Are Available Anywhere in New Jersey.
801 SPRINGFIELD AVENUE
NEWARK, N. J.
IRVINGTON, N. J.
ESsex 5-5555

Петро ЯРЕМА
УКР. ПОГРЕБНИК
Займається Похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і ОКОЛИЦЯХ.
Контрольована температура. Модерна каплиця до ужитку ДАРОМ.
Peter Jarema
129 EAST 7th STREET
NEW YORK, N. Y.
Te.: ORchard 4-2568

НОВА КНИЖКА про М. ШАШКЕВИЧА, РАЗОМ ІЗ ВСІМА ЙОГО ТВОРАМИ

ШАНУВАТИ о. М. ШАШКЕВИЧА, ЦЕ ЗНАЧИТЬ ПІЗНАТИ ЙОГО ПРАЦЮ І ЙОГО ТВОРИ. ЦЕ ЗМОЖЕТЕ ЗРОБИТИ, КОЛИ ПРОЧИТАЄТЕ НОВУ КНИЖКУ, ЯКУ ВИДАЛА „СВОБОДА" ПІД. ЗАГ.

МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ
Біографія і характеристика творчости з усіми оригінальними творами поета.
Д-р ЛУКА ЛУЦІВ
Прикрашує цю книжку гарна кольорова обкладинка роботи Т. Шумиловича. В тексті є 6 ілюстрацій.
Ціна книжки — $2.00
Замовлення і належність (тільки чеками або поштовими переказами) слати на адресу:
SVOBODA
P. O. Box 346 — Jersey City 3, N.J.

ПАЧКИ - ДАРУНКИ ДО СССР
PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, Inc.
(Licensed by VNESHPOSILTORG)
ЦЕНТРАЛЯ:
1530 BEDFORD AVENUE — BROOKLYN 16, New York
Tel.: IN 7-5522

Достава пачок ҐАРАНТОВАНА, а також підпис відборця. Для вигоди клієнтів при крамницях нашої фірми ВЕЛИКИЙ і РІЗНОРОДНИЙ
вибір товарів найкращої якости.
Фірма відкрита: ЩОДЕННО від 9:00 ранку до 6:00 вечора; в СУБОТИ і НЕДІЛІ: від 9:00 ранку до 4:00 по полудні.

НАШІ ВІДДІЛИ:

BROOKLYN, N. Y. — 1530 Bedford Avenue	IN 7-6465
BUFFALO 12, N. Y. — 701 Fillmore Avenue	TX 5-0700
NEW YORK 3, N. Y. — 78 Second Avenue	OR 4-1540
NEWARK, N. J. — 314 Market Street	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J. — 46 Whitehead Avenue	CL 7-6320
UTICA, N. Y. — 963 Bleecker Street	RE 2-7476
COHOES, N. Y. — 13 Sargent Street	FE 7-2727
FARMINGDALE, N. J. — Freewood Acres	363-0494
PHILADELPHIA 23, Pa. — 631 W. Girard Avenue	PO 9-4507
ALLENTOWN, Pa. — 126 Tilghman Street ...... Area Code 215	435-1654
ROCHESTER 5, N. Y. — 558 Hudson Avenue	BA 5-4210
LOS ANGELES 4, Calif. — 107 So. Vermont Avenue	DU 5-6550
CHICAGO 22, Ill. — 1241 No. Ashland Avenue	HU 6-2818
BALTIMORE 31, Md. — 1900 Fleet Street	DI 2-4240
DETROIT 12, Mich. — 11601 Jos. Campau Avenue	TO 8-0298
HARTFORD 6, Conn. — 643-47 Albany Avenue	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J. — 303 Grove Street	HE 5-6368
SYRACUSE, N.Y. — 1200 South Avenue	GR 5-9746
CLEVELAND 13, Ohio — 1028 Kenilworth Avenue	PR 1-0696
HAMTRAMCK, Mich. — 11339 Jos. Campau Avenue	TO 9-3980

GRAMERCY SHIPPING COMPANY
Заснована 1947 р. — Має ліценцію ВНЕШПОСИЛТОРГУ, Москва, — ліценцію Департаменту Банків і забезпечення U.S.A. і бондів.

ДАРУНКИ ВІЛЬНІ ВІД МИТА
Машини до шиття, авта, ровери, холодільні, машини до прання і багато інших речей.
НАШІ ВІДОМІ СМАЧНІ ХАРЧОВІ ПАЧКИ З ПОБАЖАННЯМ "R", комплетні 34 доляри
1 фунт праженої кави, 1 фунт какао, 1 фунт шоколяди, 2 ф. олива до варення, 2 ф. цукру, 2 ф. рижу, 1 ф. сира, 2 ф. вудженого бейкону, 2 ф. вудженої шинки, 2. ф. сушених овочів.
ВИСОКОЇ ЯКОСТИ ТЕКСТИЛІ
Жадайте нашого комплетного каталогу.
GRAMERCY — N. J.
744 Broad Street, # 925
NEWARK, N. J.

ГРОШІ ДО СССР
ПОВНА ҐАРАНТОВАНА ДОСТАВА В 2-ох ТИЖНЯХ.
ПЛАТНА В ПОВНОСТІ, БЕЗ СТЯГНЕННЯ.
ПІДПИСАНІ ПОСВІДКИ ВІДБОРЦЯ.
СТАВКА:
9 рублів за 10 дол.
ОПЛАТА:
до 35 дол — $3,50
понад 35 дол. — 10%
GRAMERCY — N. Y.
118 East 28th St., # 906
NEW YORK 16, N.Y.
Тел. в Ню Йорку: MU 9-0598

Відкрито щоденно від 9 до 5:30, в суботи — 10 до 1 в неділі закрито.

• REAL ESTATE •

АКРИ ВИСОКО СУХО $749 за акр
Акуратно поміж New Sunrise Highway Extension і New York to Riverhead Expressway.

Недалеко нова фабрика для шукаючих праці. Висока потенціяльна вартість ґрунтів на Лонґ Айленді вказує відразу купцеві, що варта інвестувати туди таку низьку ціну. Земля, яку ми продали 5 років тому, за $99 за акр, коштує тепер по $3,000 за акр. Хто був би тоді в це повірив? Хай Ваші гроші ростуть в розвиваючімся Лонґ Айленді. Не пропустіть цієї золотої нагоди. ІНВЕСТУЙТЕ НЕГАЙНО!

$49 ЗГОРИ — по $10 МІСЯЧНО

Land Offices, 729 Jericho Turnpike, Route 25, Three miles past Smithtown, and 2950 Jericho Turnpike, Route 25, 1 миля на схід від Smithtown By-pass, and 376 Jericho Turnpike, (Route 25), Selden. Спішіть, бюро відкрите кожного дня, включаючи неділі. Понад 50 років в земельному бизнесі.
K. H. LEEDS, LAKE RONKONKOMA, L. I.